

Міністерство освіти і науки України

**Модельна навчальна програма навчального предмета
«Українська мова. 10–12 класи. Поглиблений рівень»
для закладів загальної середньої освіти**

Автори: Заболотний О. В., Заболотний В. В., Мусянович Т. В.,
Плівачук К. В., Попова Т. Д.

*Рекомендовано Міністерством освіти і науки України
(наказ Міністерства освіти і науки України від 18.03.2026 № 483)*

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Цю Модельну навчальну програму (далі – Програма) розроблено на основі Державного стандарту профільної середньої освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 25.07.2024 № 851, з урахуванням положень Типової освітньої програми для 10–12 класів закладів загальної середньої освіти, які забезпечують здобуття профільної середньої освіти за академічним спрямуванням, затвердженої наказом Міністерства освіти і науки України від 26.05.2025 № 765, та відповідно до концептуальних засад освітніх галузей, затверджених наказом Міністерства освіти і науки України від 20.08.2025 № 1163.

У цій Програмі визначено мету, завдання, принципи, очікувані результати навчання здобувачів освіти, зміст навчального предмета та пропонувані види навчальної діяльності.

Програму уґрунтовано на ціннісних орієнтирах, визначених у Державному стандарті; спрямовано на компетентнісний потенціал мовно-літературної освітньої галузі; вона охоплює формування наскрізних у всіх ключових компетентностях умінь, передбачає реалізацію вимог до обов'язкових результатів навчання в мовно-літературній освітній галузі та враховує наступність між циклами навчання на рівнях базової і профільної середньої освіти. Освітній компонент Програми обов'язковий для профілю з поглибленим вивченням української мови та літератури.

Основою для формулювання очікуваних результатів навчання в цій Програмі є орієнтири для оцінювання результатів навчання здобувачів освіти основного рівня, визначені в Державному стандарті профільної середньої освіти.

Навчальний предмет «Українська мова» є засобом розвитку й соціалізації здобувачів освіти шляхом утвердження в них української національної та громадянської ідентичності й формування компетентностей, необхідних для життєвої стійкості, самостійності, відповідальності, комунікації, активної громадянської позиції на основі поваги до прав людини, духовних цінностей українського народу, національної самобутності, оборонної свідомості, громадянської стійкості, патріотизму, поваги до державних символів, державної мови, суспільно-державних (національних) цінностей України, розуміння їх важливості для становлення держави; підприємливості, свідомого вибору подальшого життєвого шляху, освіти протягом життя, трудової діяльності та самореалізації; дотримання принципів гендерної рівності; виховання у здобувачів освіти самоповаги й поваги до інших, відповідального ставлення до довкілля, що ґрунтується на науковому світогляді та принципах сталого розвитку. Відомо, що мова вербалізує картину світу й цим самим є основою цілісного світогляду кожної особистості. Тому здобуті в процесі вивчення української мови знання, сформовані вміння та навички мають стати опорою, що дасть здобувачам освіти змогу реалізувати себе в житті.

Поглиблене вивчення української мови має забезпечити єдність навчання і

виховання із цілеспрямованим інтелектуальним розвитком здобувачів освіти, культурою мислення, що перебуває в діалектичному зв'язку з культурою мовлення, крім того, передбачає створення умов для самореалізації і саморозвитку особистості. Особливістю вивчення курсу української мови в профільній школі є формування в здобувачів освіти навичок самостійної навчальної діяльності та мовленнєвого самовдосконалення, розвиток мовного чуття та мовного смаку, комунікативних умінь і творчих здібностей.

Мета навчального предмета «Українська мова» – формування національно свідомої, духовно багатогої особистості, яка має глибокі лінгвістичні знання та вільно володіє виражальними засобами сучасної української літературної мови, її стилями, різновидами, жанрами в усіх видах мовленнєвої діяльності та яка розуміє важливість української мови як атрибута національної і громадянської ідентичності.

З урахуванням ціннісних орієнтирів, окреслених у Державному стандарті профільної середньої освіти, та компетентнісного потенціалу мовно-літературної освітньої галузі для досягнення поставленої мети визначено такі **завдання**:

- формувати ціннісне ставлення до української мови як державної мови в Україні; як форми культури, якою живе людина; як способу мислення і діяння; як важливого інструменту особистої самореалізації;
- розвивати лінгвістичну креативність здобувачів освіти, що виявляється в умінні продукувати оригінальні усні й писемні тексти різної жанрово-стильової належності;
- засвоєння норм української літературної мови;
- забезпечувати творчу самореалізацію, академічну свободу учнівства та становлення особистостей як компетентних мовців і читачів;
- удосконалювати вміння взаємодіяти з іншими особами в усній і письмовій формі, зокрема в цифровому просторі, сприймати й використовувати інформацію для досягнення життєвих цілей у різних комунікативних ситуаціях;
- розвивати вміння сприймати, аналізувати, інтерпретувати, критично оцінювати інформацію в текстах різних видів, зокрема медіатекстах, і використовувати інформацію для збагачення власного досвіду та духовного розвитку;
- удосконалювати вміння висловлювати власні думки, почуття, ставлення та ідеї, зокрема інтерпретуючи тексти;
- формувати вміння ефективно використовувати різні комунікативні стратегії для розв'язання життєво важливих проблем, зокрема для реалізації різноманітних проєктів, а також у ситуаціях неоднозначності та непевності;
- розвивати вміння дотримуватися культури мовлення і норм мовленнєвого етикету, ураховувати культурні та особистісні відмінності співрозмовників;
- формувати вміння презентувати власні ідеї, бачення, інноваційні погляди зрозуміло, грамотно, креативно, використовуючи доцільні засоби вираження мовлення;
- розвивати вміння використовувати ефективні прийоми вивчення

української мови з урахуванням власного стилю навчання; збагачувати власний словниковий запас через використання словників і довідкових ресурсів, зокрема цифрових;

- формувати вміння використовувати мову для власної мовної творчості, спостерігати за мовними явищами, аналізувати їх;

- формувати вміння використовувати мову для духовного, культурного й національного самовираження, а також для досягнення особистих і суспільних цілей;

- розвивати естетичний смак;

- формувати мовну чуття та мовну стійкість;

- розвивати критичне мислення;

- розвивати когнітивні навички;

- виробляти здатність ефективно використовувати здобуті знання та набуті вміння для розв'язання життєвих завдань.

Цю Програму також зорієнтовано на формування наскрізних умінь, а саме: читати з розумінням; висловлювати думку в усній і письмовій формі; критично й системно мислити; логічно обґрунтувати позицію; діяти творчо, що передбачає креативне мислення, продукування нових ідей, добросовісне використання чужих ідей; виявляти ініціативу, громадянську стійкість; конструктивно керувати емоціями; оцінювати ризики; приймати рішення, що передбачає здатність обирати способи розв'язання проблем на основі розуміння причин та обставин; розв'язувати проблеми, що передбачає здатність аналізувати проблемні ситуації, висувати гіпотези; співпрацювати тощо.

У **структурі** цієї Програми виділено такі складники: пояснювальна записка, основна частина, прикінцева частина. Основну частину структуровано у вигляді таблиці, яка охоплює такі елементи: 1) очікувані результати навчання; 2) пропонований зміст навчального предмета; 3) пропоновані види навчальної діяльності. У прикінцевій частині запропоновано методичні рекомендації з реалізації Програми.

Очікувані результати навчання, які окреслено в основній частині Програми, відповідають вимогам до обов'язкових результатів навчання здобувачів профільної середньої освіти в мовно-літературній освітній галузі для класів з українською мовою навчання та відображають уміння і якості особистості (компетентності), що мають бути сформовані через діяльність наприкінці навчання за цією Програмою.

Орієнтовну послідовність досягнення очікуваних результатів навчання здобувачів освіти забезпечено відповідним пропонованим **змістом навчального предмета** та структуровано за розділами. Пропонований зміст окреслює рекомендований обсяг навчального матеріалу, який потрібно опанувати за певний період навчання в процесі досягнення очікуваних результатів. У межах кожного розділу виокремлено базові знання, які мають різний ступінь деталізації, що забезпечує принцип академічної свободи вчителя на етапі створення навчальної програми. Педагог може адаптувати глибину вивчення розділу відповідно до потреб конкретного класу.

Перелік **видів навчальної діяльності** є орієнтовним і може бути доповнений відповідно до освітньої ситуації. Учителі можуть обирати ті, які вважають найбільш актуальними й доцільними. Перевагу серед видів навчальної діяльності надано тим, що сприяють самостійному мисленню здобувача освіти, розвитку мовлення. Особливу увагу приділено діалогічному мовленню, формуванню здатності вести дискусії, створювати тексти, що є відповіддю на почуте чи прочитане, умінню критично ставитися до інформації, застосовувати принципи академічної доброчесності.

Зміст навчального предмета передбачає актуалізацію, повторення та поглиблення вивченого з різних розділів мовознавства, формування відповідних умінь і навичок та їх застосування в нових ситуаціях, використання мовних засобів відповідно до мети висловлення та вимог мовленнєвої ситуації. Педагоги мають акцентувати не на класифікації мовних одиниць різних рівнів, а на нормах використання та виражальних можливостях цих одиниць, труднощам слововживання, складним випадкам орфографії та пунктуації тощо.

Важливою є системна робота над збагаченням активного словника здобувачів освіти, формуванням навичок мовленнєвої культури та ефективної комунікації, інформаційної грамотності, набуттям досвіду розв'язання життєвих проблем засобами мови тощо. Для цього в 10-му класі виокремлено розділи «Основні комунікативні якості мовлення», «Удосконалення навичок написання есе», «Інформація»; в 11-му – «Мистецтво спілкування», «Медійна грамотність»; у 12-му – «Основи публічного мовлення». Учитель може змінювати запропоновані розділи, теми та види робіт.

Оптимізувати процес вивчення української мови в 10–12 класах допоможе текстоцентричний підхід. Він передбачає засвоєння мовних знань, формування мовленнєвих умінь і навичок на основі текстів різних видів; усвідомлення функцій мовних одиниць у них; формування вмій і навичок сприймати, аналізувати, інтерпретувати, критично оцінювати інформацію в цих текстах, використовувати її для збагачення власного досвіду; формування вмій і навичок створювати й редагувати власні тексти різної жанрово-стильової належності, добирати комунікативно доцільні засоби вираження мовлення. У підсумку такий підхід сприятиме вільному володінню державною мовою здобувачів освіти. Навчальний предмет передбачає залучення учнів до аналізу художніх, інформаційних і медіатекстів, що дає змогу глибше осмислити сучасний світ і себе в ньому, формує мовну спостережливість, збагачує словниковий запас, розвиває естетичне сприйняття мови. Безперечні переваги текстоцентричного підходу в тому, що мовні одиниці представлено не ізольовано, а в природному мовному оточенні, безпосередньому функціонуванні в мовленні.

Організацію освітнього процесу на рівні профільної середньої освіти здійснюють через вільний вибір методів навчання, що дає змогу забезпечити належну гнучкість у формуванні індивідуальних освітніх траєкторій здобувачів освіти. Одним із провідних **методів навчання** української мови в 10–12 класах є бесіда (евристична, репродуктивна, узагальнювальна, аналітико-синтетична,

контрольно-корекційна). Поряд із цим актуальним є метод спостереження та проблемно-пошуковий. Спостереження сприяє виробленню в здобувачів освіти здатності до самостійного аналізу, а дослідницькі завдання спонукають виявляти проблеми, формулювати припущення, планувати навчальну діяльність, шукати, аналізувати й синтезувати інформацію, перевіряти гіпотези, робити висновки, презентувати результати. Ефективним є застосування методів і прийомів, спрямованих на розвиток пізнавального інтересу, допитливості здобувачів освіти (методи, що спираються на несподіваність, парадоксальність, зацікавлення, створення ситуації новизни, успіху), а також виконання вправ і завдань, що передбачають розвиток креативного мислення, когнітивних навичок, продукування нових ідей, застосування власних знань для створення нових об'єктів, виконання колективних проєктів та презентацію результатів роботи тощо.

Вивчення української мови (поглиблений рівень) в 10–12 класах передбачає застосування таких **технологій навчання**: 1) технологія розвитку критичного мислення; 2) проєктні технології (виконання індивідуальних або групових проєктів, дослідження певної проблеми); 3) інформаційно-комунікаційні технології (використання онлайн-ресурсів, електронних словників, баз даних, створення презентацій та інтерактивних матеріалів); 4) технології співпраці (організація спільної роботи над текстами, взаємне рецензування та редагування).

Підґрунтям для навчання української мови слугують такі дидактичні й методичні **принципи**: науковість, соціальна доцільність, єдність теорії і практики, детермінація (налагодження зв'язків предмета з попереднім досвідом здобувачів освіти, прогнозування майбутніх успіхів), системність, позитивна емоційність, варіативність і диференціація, використання методів і прийомів, що задовольняють допитливість, комунікативна спрямованість освітнього процесу, демократизація та гуманізація, україноцентризм і полікультурність змісту. Урахування вікових та індивідуальних особливостей розвитку й потреб здобувачів освіти відбувається через послідовне здобуття відповідних компетентностей, можливості ліквідувати освітні розриви чи освітні втрати.

Сформульовані в кожному класі **ціннісні орієнтири**, не обмежуючи академічної свободи вчителя / вчительки, мають допомогти вибрати тематику творчих робіт і дидактичного матеріалу, урізноманітнити й структурувати навчальну діяльність, сформувати в учнів / учениць компетентності, необхідні для успішної самореалізації в суспільстві.

Рекомендована кількість годин на вивчення української мови в 10 класі – 2 години на тиждень у I семестрі та 3 години на тиждень у II семестрі, в 11 і 12 класах – по 3 години на тиждень. Кількість годин на вивчення тієї чи тієї теми або розділу вчителі розподіляють самостійно.

На основі цієї Програми заклад освіти має розробити й затвердити навчальну програму. Розробляючи навчальну програму, педагоги можуть уносити зміни в пропонований зміст навчального матеріалу відповідно до підготовленості класу, регіональних особливостей, необхідності своєчасного

реагування на конкретні умови освітнього процесу, зокрема: доповнювати зміст Програми, включаючи регіональний компонент; розширювати й поглиблювати або ущільнювати зміст окремих розділів, тем, зважаючи на потреби здобувачів освіти тощо. Загальний обсяг таких змін може досягати 20 %.

Ураховано наступність вивчення української мови. Програма є логічним продовженням напрацювань цього самого авторського колективу – модельних навчальних програм з української мови адаптаційного (5–6 класи) й базового (7–9 класи) предметного навчання.

ОСНОВНА ЧАСТИНА

10 клас

(90 годин на рік;
I семестр 2 години на тиждень, II семестр 3 години на тиждень)

Очікувані результати навчання	Пропонований зміст навчального предмета	Пропоновані види навчальної діяльності
<p><i>Учень / учениця:</i> обґрунтовує, враховуючи різні погляди, ідеї та переконання, власну позицію щодо широкого кола особистісно та суспільно актуальних проблем [12 МОВ 1.6.1-1 П]</p> <p>аналізує власне і чуже мовлення, зокрема для виявлення відповідності стильових ознак [12 МОВ 4.1.1-1-1 П]</p> <p>створює тексти різної жанрово-стильової належності (зокрема художні тексти, медіатексти) відповідно до індивідуальних і суспільних потреб на засадах академічної доброчесності [12 МОВ 3.1.1-1 П]</p>	<p>Вступ</p> <ul style="list-style-type: none"> • Мовна стійкість як риса індивідуальної і колективної мовної поведінки. <hr/> <ul style="list-style-type: none"> • Стилі сучасної української літературної мови. Призначення кожного з них, сфера використання, основні жанри, у яких реалізовано стиль. 	<p><i>Усна взаємодія</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Визначення ознак мовної стійкості в мовленні учасників спілкування. • Дискусія на тему «Чи потрібно бути мовно стійким». • Усне висловлення про сучасні аспекти мовної стійкості. • Створення мотиваційних відеороликів щодо мовної стійкості. • Аналіз сприйнятого на слух тексту. Обґрунтування приналежності тексту до певного стилю мовлення. <p><i>Робота з текстом</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Читання тексту, визначення його стилю, стильових особливостей, жанру, сфери використання, теми, основної думки. • Формулювання висновків, власних міркувань на основі інформації з прочитаного почутого / переглянутого. <p><i>Письмова взаємодія</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Створення висловлення певної жанрово-стильової належності.
Основні комунікативні якості мовлення		
<p><i>Учень / учениця:</i> вільно застосовує прийоми активного слухання, аналізує вплив комунікативних перешкод на перебіг і результат</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Мовна норма та її динамічність в історико-культурному контексті. Шляхи підвищення особистої культури мовлення. • Правильність мовлення 	<p><i>Дослідження мовлення</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Редагування словосполучень, речень, тексту, у яких порушено мовні норми. • Робота з довідковою

<p>спілкування [12 МОВ 1.1.1-1 П]</p> <p>аргументовано використовує та поєднує різні способи фіксування усного повідомлення (зокрема художнього тексту, медіатексту), дотримуючись достовірності та засад академічної доброчесності, відповідно до самостійно визначеної мети</p> <p>[12 МОВ 1.2.2-1 П]</p> <p>обґрунтовує сильні та слабкі сторони позицій учасників усної комунікації з увагою до особливостей змісту і форми повідомлення, пропонує доцільні способи покращення комунікативної взаємодії</p> <p>[12 МОВ 1.5.2-1 П]</p> <p>оцінює переваги та ризики використання і поєднання різних вербальних засобів, зокрема засобів художньої виразності, та невербальних засобів у різних комунікативних ситуаціях</p> <p>[12 МОВ 1.6.1-2 П]</p> <p>досліджує роль вербальних та невербальних засобів у розпізнаванні емоційних реакцій співрозмовника та емоційній саморегуляції в різних ситуаціях спілкування</p> <p>[12 МОВ 1.7.1-1 П]</p> <p>визначає зв'язок між елементами змісту, структури та мовним оформленням текстів (зокрема художніх текстів, медіатекстів) різних стилів, жанрів за самостійно визначеними критеріями, аргументує</p>	<p>(дотримання орфоепічних, лексичних, фразеологічних, словотворчих, граматичних, стилістичних норм).</p> <ul style="list-style-type: none"> • Точність мовлення (оптимальне слововживання, вибір мовних засобів, які найадекватніше передають зміст і сутність життєвих реалій). Співвіднесеність слів з означуваними предметами та явищами дійсності. • Логічність мовлення (дотримання логічної послідовності порядку слів, логічних пауз і логічного наголосу, смислових, структурних та інтонаційних зв'язків, логічних переходів між частинами в межах всього висловлювання). Приклади логічних помилок (<i>практично</i>). • Багатство мови і мовлення (інтонаційне, лексичне, фразеологічне, морфологічне, синтаксичне). • Виразність мовлення (якість мовлення, яка здатна привертати увагу, викликати інтерес до висловлюваного, впливати на емоції та почуття). Вимоги до виразності мовлення в різних стилях. • Доречність мовлення (взаємозв'язок мовленнєвої ситуації, предмета розмови, ознак стилю і мовних засобів його вираження). 	<p>літературою як із джерелом інформації про мовні одиниці.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Добирання найточніших слів із кількох близьких за значенням для формулювання думки. • Створення мінісловника «Правильне мовлення». • Створення мовної карикатури або мему. • Ведення щоденника спостережень за дотримання мовних норм у власному мовленні та мовленні теле-, радіожурналістів. • Спостереження за мовленням за визначеними ознаками, збирання інформації (фотографування, фільмування, аудіозапис, нотування). • Розв'язання ситуаційних завдань, пов'язаних із порушенням вимог до мовлення. • Підготовка відеопам'ятки (постера, слайдів, схеми відеоролика) про випадки порушення мовних норм. • Мальований скрайбінг, малюнкові схеми на тему «Мовна норма». • Інтелектуальні ігри, конкурси, вікторини, екскурсії тощо. <p><i>Усна взаємодія</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Аудіювання з наступним обговоренням (відповіді на запитання за змістом почутого, обговорення в парі змісту почутого, мікродискусія в групі за змістом почутого). • Усна характеристика особливостей форми усного повідомлення (стильові, жанрові, естетичні та мовні особливості). • Обговорення прочитаного або переглянутого тексту
---	---	---

<p>обрані критерії [12 МОВ 2.2.3-1-1 П]</p> <p>коментує естетичну та мистецьку цінність прочитаного тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту) в культурно-історичному контексті, наводить аргументи для підтвердження наданих коментарів, зокрема посилаючись на авторитетні наукові джерела [12 МОВ 2.3.1-1 П]</p> <p>аргументовано використовує та поєднує різні способи фіксування інформації з одного або кількох текстів (зокрема художніх текстів, медіатекстів), дотримуючись достовірності і засад академічної доброчесності, відповідно до самостійно визначеної мети [12 МОВ 2.6.1-1 П]</p> <p>створює тексти різної жанрово-стильової належності (зокрема художні тексти, медіатексти) відповідно до індивідуальних і суспільних потреб на засадах академічної доброчесності [12 МОВ 3.1.1-1 П]</p> <p>представляє створені тексти (зокрема художні тексти, медіатексти) в різний спосіб, за потреби аргументуючи власну позицію та виявляючи творчу індивідуальність [12 МОВ 3.1.1-2 П]</p> <p>обґрунтовує вибір засобів вираження мовлення (зокрема засобів художньої</p>		<p>(усне висловлення / відповіді на запитання).</p> <ul style="list-style-type: none"> • Усне висловлення-міркування на тему «Вибір профілю навчання – важлива складова майбутньої професії» або «Чи правильно я обрав / обрала профіль навчання». • Слухання тексту та критичне оцінювання доцільності вжитих у ньому мовних одиниць. • Мовленнєві тренінги «Говори правильно». • Створення відео чи подкасту «Говорімо правильно!» • Складання та розігрування діалогів, зокрема між колегами-журналістами, мовознавцями, редактором та диктором ранкових новин тощо. • Усне висловлення з метою зіставлення почутого з власним досвідом. <ul style="list-style-type: none"> • Колективне виконання проєкту. <p><i>Робота з текстом</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Пошук інформації за визначеними ознаками в різних джерелах, зокрема в цифровому середовищі. • Робота з деформованим текстом, зокрема відновлення структури тексту. • Багаторазове уважне прочитання тексту, формулювання аналітичних запитань, дослідження мовних і стилістичних засобів. • Перетворення тексту за певними критеріями (видалення, додавання мовних одиниць тощо). • Тлумачення графічної інформації (таблиця, графік, діаграма, інфографіка тощо). • Визначення проблематики
--	--	---

<p>виразності) з урахуванням комунікативної доцільності, стильових і соціокультурних норм [12 МОВ 3.1.2-1 П]</p> <p>організовує онлайн-взаємодію та керує процесом онлайн-взаємодії (зокрема онлайн-дискусії), зважаючи на міжкультурне різноманіття і використовуючи різні стратегії для налагодження ефективної комунікації її учасників відповідно до ситуації [12 МОВ 3.2.2-1 П]</p> <p>визначає вплив виявлених помилок на функціональність тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту, множинного та/або неструктурованого тексту) [12 МОВ 3.3.1-1 П]</p> <p>усуває недоліки у власному і чужому тексті, аргументує зроблені виправлення, посилаючись на здобуті знання, відповідні авторитетні наукові джерела, мовні норми, з урахуванням власних мовних уподобань [12 МОВ 3.3.2-1 П]</p> <p>досліджує власне і чуже мовлення (зокрема художній текст, медіатекст), зважаючи на особливості розвитку мови, для мовленнєвого самовдосконалення [12 МОВ 4.1.2-1 П]</p> <p>імпровізує з різними мовними засобами, зокрема з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, використовує первинні тексти (зокрема</p>		<p>тексту (кількох текстів), обґрунтування актуальності порушеної проблеми.</p> <p><i>Письмова взаємодія</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Виявлення та усунення недоліків у тексті з аргументацією зроблених виправлень. • Створення письмових текстів на основі графічної інформації. • Критична взаємодія із ШІ-інструментами – створення промтів. • Письмова взаємодія з іншими в цифровому просторі (зокрема створення і редагування дописів, коментарів тощо). • Створення й оформлення тексту в презентації, зокрема з використанням цифрових інструментів. • Письмове висловлення відповідно до визначеної ситуації спілкування, зокрема, у науковому й публіцистичному стилях. <p>Уроки творчого розвитку</p> <ul style="list-style-type: none"> • Творча прогулянка (виїзна студія, діалоги чи дискусії просто неба, візит, екскурсія тощо). • Письмовий твір-роздум («Чому ця осінь для мене не схожа на всі попередні», «Яким / якою я уявляю себе в майбутньому», «Чи достатньо лише бажання, щоб досягти успіху» та ін.).
--	--	---

<p>художні тексти, медіатексти) для створення вторинних текстів, що мають оцінювальний характер, з метою надання інформації [12 МОВ 4.2.1-1 П]</p> <p>аргументує застосування обраної комунікативної стратегії та її зміну відповідно до ситуації спілкування [12 МОВ 4.2.2-1 П]</p>		
<p>Актуалізація та поглиблення вивченого з лексикології, етимології, фразеології, лексикографії, стилістики</p>		
<p><i>Учень / учениця:</i> вільно застосовує прийоми активного слухання, аналізує вплив комунікативних перешкод на перебіг і результат спілкування [12 МОВ 1.1.1-1 П]</p> <p>аргументовано використовує та поєднує різні способи фіксування усного повідомлення (зокрема художнього тексту, медіатексту), дотримуючись достовірності та засад академічної доброчесності, відповідно до самостійно визначеної мети [12 МОВ 1.2.2-1 П]</p> <p>обґрунтовує, враховуючи різні погляди, ідеї та переконання, власну позицію щодо широкого кола особистісно та суспільно актуальних проблем, зокрема порушених у медіатексті [12 МОВ 1.6.1-1 П]</p> <p>визначає зв'язок між елементами змісту, структури та мовним оформленням текстів (зокрема художніх текстів,</p>	<p>Теоретичні орієнтири</p> <ul style="list-style-type: none"> • Слово і його лексичне значення. Багатозначні слова й омоніми. Лексика української мови за походженням. • Етимологія. Ономастика та її основні розділи (топоніміка, антропоніміка). • Застарілі слова (архаїзми, історизми) та неологізми. Молодіжний сленг. • Основні діалекти української мови. Діалектні слова. • Термінологічна лексика. Терміни загальноживані й вузькоспеціальні. Джерела поповнення української термінології. • Лексикографія. Основні типи словників. <p>Практичні орієнтири</p> <ul style="list-style-type: none"> • Найпоширеніші випадки порушення лексичної норми. Пароніми. Кальки. • Виправдані й небажані запозичення. • Лексичні і контекстуальні синоніми. Синонімічний ряд. • Правила вживання термінів. • Джерела української фразеології. Синонімія та антонімія фразеологізмів. • Онлайн-словники та онлайн-редактори для перевірки 	<p><i>Дослідження мовлення</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Визначення функцій стилістичних засобів лексикології та фразеології. • Використання онлайн-редакторів та онлайн-словників для редагування текстів. • Лінгвістичне мінідослідження «Історія мого прізвища», «Моє ім'я — моя історія», «Родове дерево слова», «Мій улюблений фразеологізм», «Фразеологізми в мові соцмереж». • Добирання відповідників до слів іншомовного походження, діалектних слів. • Розв'язування ситуаційних завдань, пов'язаних із неправильним уживанням слів. • Розподіл термінів за походженням. • Експериментування з мовними одиницями. • Дослідження щодо визначення правових та етичних наслідків використання лайливої (інвективної) лексики. • Добір фразеологічних синонімів і антонімів. • Виявлення мовних засобів у

<p>медіатекстів) різних стилів, жанрів за самостійно визначеними критеріями, аргументує обрані критерії [12 МОВ 2.2.3-1-1 П]</p> <p>використовує, зокрема адаптує, подану в тексті або кількох текстах інформацію в умовах іншого контексту [12 МОВ 2.2.4-1 П]</p> <p>самостійно визначає критерії оцінювання прочитаного тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту) і можливості використання інформації з одного чи кількох джерел для досягнення особистісно і суспільно значущих цілей [12 МОВ 2.4.1-1 П]</p> <p>створює тексти різної жанрово-стильової належності (зокрема художні тексти, медіатексти) відповідно до індивідуальних і суспільних потреб на засадах академічної доброчесності [12 МОВ 3.1.1-1 П]</p> <p>обґрунтовує вибір засобів вираження мовлення (зокрема засобів художньої виразності) з урахуванням комунікативної доцільності, стильових і соціокультурних норм [12 МОВ 3.1.2-1 П]</p> <p>визначає вплив виявлених помилок на функціональність тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту, множинного та/або неструктурованого тексту) [12 МОВ 3.3.1-1 П]</p> <p>усуває недоліки у</p>	<p>грамотності тексту. Принципи роботи, переваги й ризики використання текстових онлайн-редакторів.</p> <p style="text-align: center;">Стилістика</p> <ul style="list-style-type: none"> • Стилістичні засоби лексикології та фразеології: стилістична диференціація української лексики, стилістичне використання синонімів, антонімів, стилістичні можливості фразеологізмів. 	<p>потоці усного мовлення або в письмовому тексті.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Створення орфоепічної картки зі словами із сумнівними наголосами. • Добирання прислів'їв, приказок і фразеологізмів. • Професійна гра «Лексикограф»: складання та редагування словникових статей. • Аналізування власного мовлення з метою виявлення «сильних» і «слабких» сторін (прослуховування аудіозапису або перегляд відео, читання власних письмових текстів, порівняння власного мовлення з мовленням інших осіб). • Підготовка відеопам'ятки (постера, слайдів, відеоролика, схеми) для соцмережі про поширені помилки в слововживанні. • Інтелектуальні ігри, конкурси, вікторини, екскурсії тощо. • Колективний проєкт з укладання словників-мінімумів (наголошування слів, незнайомих слів, небажаних запозичень, слів тієї чи тієї тематичної групи тощо). <p><i>Усна взаємодія</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Усний переказ тексту (докладний, вибірковий, стислий, із творчим завданням) на професійну тему. • Інтерпретація прочитаного / переглянутого, зокрема тлумачення лексичних значень слів, фразеологізмів з урахуванням контексту. • Діалогування (за коміксом / ілюстрацією, участь у рольовій грі: діалог-розпитування, діалог
	<ul style="list-style-type: none"> • Відгук про фестиваль, виставку, презентацію, концерт, виставу, фільм тощо. • Офіційно-діловий стиль. Особливості ділового листування. Лист-прохання. Лист-претензія. Лист-пропозиція. Лист-подяка. 	

<p>власному і чужому тексті, аргументує зроблені виправлення, посилаючись на здобуті знання, відповідні авторитетні наукові джерела, мовні норми, з урахуванням власних мовних уподобань [12 МОВ 3.3.2-1 П]</p> <p>аналізує власне і чуже мовлення, зокрема для виявлення відповідності стильових ознак [12 МОВ 4.1.1-1-1 П]</p> <p>визначає та аналізує функції мовних засобів у текстах різної стильової належності для використання у власному мовленні [12 МОВ 4.1.1-3-1 П]</p> <p>досліджує власне і чуже мовлення (зокрема художній текст, медіатекст), зважаючи на особливості розвитку мови, для мовленнєвого самовдосконалення [12 МОВ 4.1.2-1 П]</p> <p>імпровізує з різними мовними засобами, зокрема з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, використовує первинні тексти (зокрема художні тексти, медіатексти) для створення вторинних текстів, що мають оцінювальний характер, з метою надання інформації [12 МОВ 4.2.1-1 П]</p> <p>аргументує застосування обраної комунікативної стратегії та її зміну відповідно до ситуації спілкування [12 МОВ 4.2.2-1 П]</p>		<p>етикетного характеру тощо) або участь у дискусії (обговоренні проблеми).</p> <ul style="list-style-type: none"> • Усний опис (картини, природи тощо), усна розповідь про події. • Усне висловлення відповідно до визначеної ситуації спілкування. • Обговорення прочитаного або переглянутого (усне висловлення / відповіді на запитання). • Аудіювання з наступним тестуванням на основі почутого. • Колективне виконання проєкту. <p><i>Робота з текстом</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Унаочнення та візуалізація прочитаного (наприклад, створення таблиць, коміксу, схем, інтелект-карт, діаграм; генерування зображень із фразеологізмами за допомогою ШІ). • Пошук інформації за визначеними ознаками в різних джерелах, зокрема в цифровому середовищі. • Складання запитань за змістом прочитаного. • Наведення аргументів, прикладів на підтвердження власної позиції щодо змісту прочитаного. • Тлумачення графічної інформації (таблиця, графік, діаграма, інфографіка тощо). • Тестування із закритою та відкритою формою завдань на основі медіатексту. <p><i>Письмова взаємодія</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Складання діалогу з використанням указаних лексичних одиниць. • Складання та оформлення на письмі висловлення («Лист у майбутнє») щодо подальшої
--	--	--

		<p>долі різних груп слів).</p> <ul style="list-style-type: none"> • Створення письмових текстів на основі графічної інформації. • Написання творчих робіт на основі фразеологізмів. • Створення й оформлення тексту в презентації, зокрема з використанням цифрових інструментів. <p>Уроки творчого розвитку</p> <ul style="list-style-type: none"> • Усний (аудіо, відео) відгук (глядачів, відвідувачів, слухачів) про фестиваль, виставку, презентацію, концерт, виставу, фільм тощо в публіцистичному стилі. • Складання ділового листа (на вибір: лист-прохання, лист-претензія, лист-пропозиція, лист-подяка). • Допис про народні звичаї і традиції, вірування предків із використанням застарілих слів, діалектних слів, фразеологізмів.
Поглиблення вмінь писати есе		
<p><i>Учень / учениця:</i> виявляє особливості змісту та форми почутого повідомлення (зокрема художнього тексту, медіатексту, множинного тексту), важливі для підтримання ефективної комунікації [12 МОВ 1.4.1-1 П] пов'язує отримані висновки з більш широким контекстом (зокрема історико-культурним) [12 МОВ 1.4.1-2 П] обґрунтовує, враховуючи різні погляди, ідеї та переконання, власну позицію щодо широкого кола особистісно та суспільно актуальних проблем, зокрема</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Вільне та аргументативне (формальне) есе. Аргументативне есе: особливості, призначення, структура (теза, аргументи, приклади, висновки). • Формулювання тези як відповіді на проблемне питання. Варіантність підходів до написання вступної частини есе (стандартний, несподіваний, дієвий, інформативний, цитатний, діалоговий тощо). • Види аргументів: фактологічні, логічні, емоційні, авторитетні. Сильні і слабкі аргументи. Вимоги до переконливого аргументу. Доречність аргументу та його зв'язок із тезою. Коректність у висловленні дискусійних 	<p><i>Дослідження мовлення</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • виправлення помилок різних типів, допущених у тексті. • Спостереження за мовленням за визначеними ознаками. • Лінгвістичне експериментування (висування гіпотези, практична перевірка (експеримент) та обґрунтування). • Аналізування власного мовлення (читання текстів). • Використання онлайн-словників та онлайн-редакторів для перевіряння грамотності тексту. • Тренінг «Як навчитися чути свій голос серед багатоголосся різних думок».

<p>порушених у художньому тексті, медіатексті [12 МОВ 1.6.1-1 П]</p> <p>визначає зв'язок між елементами змісту, структури та мовним оформленням текстів (зокрема художніх текстів, медіатекстів) різних стилів, жанрів за самостійно визначеними критеріями, аргументує обрані критерії [12 МОВ 2.2.3-1-1 П]</p> <p>обґрунтовує вибір засобів вираження мовлення (зокрема засобів художньої виразності) з урахуванням комунікативної доцільності, стильових і соціокультурних норм [12 МОВ 3.1.2-1 П]</p> <p>експериментує з текстом за самостійно визначеною творчою стратегією з урахуванням особливостей аудиторії (змінює стиль, жанр, рід тощо) [12 МОВ 2.7.1-1 П]</p> <p>створює тексти різної жанрово-стильової належності (зокрема художні тексти, медіатексти) відповідно до індивідуальних і суспільних потреб на засадах академічної доброчесності [12 МОВ 3.1.1-1 П]</p> <p>обґрунтовує вибір засобів вираження мовлення (зокрема засобів художньої виразності) з урахуванням комунікативної доцільності, стильових і соціокультурних норм [12 МОВ 3.1.2-1 П]</p> <p>визначає вплив виявлених помилок на функціональність тексту</p>	<p>думок.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Формулювання висновку. <p>Мовні конструкції для завершення висловлення.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Визначення особливостей стилю автора тексту. • Ранжування аргументів за силою переконливості. • Рольова гра «Я – редактор». • Перевіряння тексту на академічну доброчесність. <p style="text-align: center;">МОВЛЕННЄВА ЛІНІЯ</p> <p><i>Усна взаємодія</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Колективне обговорення прослуханих есе, визначення типових утруднень у їх створенні та шляхів попередження допущених помилок. • Усне висловлення з метою зіставлення почутого з власним досвідом. • Усне повідомлення про мету / тему та ідею тексту, факти, судження та аргументи в почутому. • Обговорення в парах: «Актуально чи ні?». • Наведення аргументів, прикладів на підтвердження власної позиції щодо змісту почутого. • Обговорення (дискусія) перед написанням аргументативного есе на задану тему. • Презентація написаного есе. <p><i>Робота з текстом</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Виокремлення певної інформації (нотатки під час читання текстів, маркування текстів). • Читання тексту з використанням технік критичного читання. • Аналізування прочитаного / переглянутого. • Формулювання тези на основі прочитаних текстів. • Читання медіатекстів, зокрема інфографіки, з метою пошуку доказів для підтвердження тези. • Написання тексту з одного
--	---	--

<p>(зокрема художнього тексту, медіатексту, множинного та/або неструктурованого тексту) [12 МОВ 3.3.1-1 П]</p> <p>усуває недоліки у власному і чужому тексті, аргументує зроблені виправлення, посиляючись на здобуті знання, відповідні авторитетні наукові джерела, мовні норми, з урахуванням власних мовних уподобань [12 МОВ 3.3.2-1 П]</p> <p>імпровізує з різними мовними засобами, зокрема з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, використовує первинні тексти (зокрема художні тексти, медіатексти) для створення вторинних текстів, що мають оцінювальний характер, з метою надання інформації [12 МОВ 4.2.1-1 П]</p>		<p>слова.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ведення трекеру думок. • Робота з бібліографічними даними, зокрема в цифровому середовищі, щоб мати докази й бути переконливим. • Добір ілюстрацій, музичного оформлення для супроводу власного висловлення. <p><i>Письмова взаємодія</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Формулювання та записування тез, аргументів, висновків, власних міркувань на основі інформації з почутого / переглянутого / прочитаного тексту. • Створення есе у формі художньої замальовки або листа. • Написання есе на основі цитат, афоризмів, фразеологізмів. • Редагування написаного, зокрема аналізування та вдосконалення змісту, а також використання онлайн-словників й онлайн-редакторів для перевірки грамотності. • Виписування з тексту цитат, зокрема словосполучень, що є ключовими, речень, що передають основну думку прочитаного або почутого тексту тощо. <p>Уроки творчого розвитку</p> <ul style="list-style-type: none"> • Письмове аргументативне есе в публіцистичному стилі з вираженням авторської позиції. • Письмове вільне есе в художньому стилі з використанням засобів художньої виразності.
<p>Актуалізація, повторення та поглиблення вивченого з фонетики, графіки, орфоєпії, орфографії</p>		
Учень / учениця:	МОВНА ЛІНІЯ	МОВНА ЛІНІЯ

<p>вільно застосовує прийоми активного слухання, аналізує вплив комунікативних перешкод на перебіг і результат спілкування [12 МОВ 1.1.1-1 П]</p> <p>визначає стратегії пошуку інформації з урахуванням особливостей повідомлення (стилю, жанру, структури тощо) [12 МОВ 1.3.1-1 П]</p> <p>виявляє особливості змісту та форми почутого повідомлення (зокрема художнього тексту, медіатексту, множинного тексту), важливі для підтримання ефективної комунікації [12 МОВ 1.4.1-1 П]</p> <p>обґрунтовує сильні та слабкі сторони позицій учасників усної комунікації з увагою до особливостей змісту і форми повідомлення, пропонує доцільні способи покращення комунікативної взаємодії [12 МОВ 1.5.2-1 П]</p> <p>досліджує роль вербальних та невербальних засобів у розпізнаванні емоційних реакцій співрозмовника та емоційній саморегуляції в різних ситуаціях спілкування [12 МОВ 1.7.1-1 П]</p> <p>коментує естетичну та мистецьку цінність прочитаного тексту (зокрема медіатексту) в культурно-історичному контексті, наводить аргументи для підтвердження наданих коментарів, зокрема посилаючись на</p>	<p>Теоретичні орієнтири</p> <ul style="list-style-type: none"> • Фонетика як розділ мовознавства. Творення звуків мови. • Класифікація приголосних звуків. • З історії розвитку української орфографії. Основні принципи української орфографії. <p>Практичні орієнтири</p> <ul style="list-style-type: none"> • Співвідношення звуків і букв. Алфавіт. Слова з буквою г. • Варіантне наголошування слів. Роль наголосу в розрізненні слів і їхніх форм. Складні випадки наголошування слів. • Основні норми вимови приголосних звуків. Милозвучність української мови. • Уподібнення приголосних звуків. Слова із сумнівним приголосним. • Чергування звуків під час словозміни. Зміни приголосних під час словотворення. Уживання прийменників <i>у, в</i> та початкових <i>у-, в-</i>; сполучників і часток <i>і, й</i> та початкових <i>і-, й-</i>; прийменника <i>з</i> і його варіантів <i>із, зі (зо)</i>. • Спрощення. • Позначення на письмі ненаголошених голосних [e], [и] в корені. • Складні випадки вживання апострофа, м'якого знака. • Подвоєння букв. • Букви <i>и, і</i> в словах іншомовного походження. • Уживання великої букви. Лапки у власних назвах. • Складні випадки правопису географічних назв. • Правописна варіантність (оглядово; на зразок: <i>Гуллівер і Гуллівер, пауза і павза, ефір і етер, радості й радости</i>). • Орфографічні й технічні правила переносу слів. 	<p><i>Дослідження мовлення</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Записування слів фонетичною транскрипцією. Порівняння слів за вимовою. • Добирання слів із певним фонетичним явищем тощо. • Мовне дослідження про утворення прикметників від назв населених пунктів. • Утворення назв галузей чи ремесел за допомогою суфікса <i>-ств</i>. • Прослуховування аудіозаписів текстів у виконанні майстрів слова для вдосконалення власної літературної вимови. • Порівняльний аналіз текстів щодо наявності в них певних мовних явищ. • Обґрунтування фонетичних явищ. • Визначення функцій стилістичних засобів фонетики. • Мовне експериментування «Лінгвістичний детектив», «Фонетичне доміно», «Фонетичне інтерв'ю». • Складання і виконання тестових завдань. Виписування слів, речень із наступним аналізуванням і виправленням орфографічних помилок. • Створення візуальних конспектів, візуальних заміток (скетчноутів) для узагальнення у вигляді графічних елементів інформації про вживання м'якого знака, апострофа, подвоєння букв, правопис <i>и, і</i> в словах іншомовного походження. • Складання «хмари слів» на найпоширеніші орфограми. • Використання орфографічного словника та словника іншомовних слів для перевірки написання слів. • Інтерактивні стратегії
---	--	---

<p>авторитетні наукові джерела [12 МОВ 2.3.1-1 П]</p> <p>аргументовано використовує та поєднує різні способи фіксування інформації з одного або кількох текстів (зокрема художніх текстів, медіатекстів), дотримуючись достовірності і засад академічної доброчесності, відповідно до самостійно визначеної мети [12 МОВ 2.6.1-1 П]</p> <p>створює тексти різної жанрово-стильової належності (зокрема художні тексти, медіатексти) відповідно до індивідуальних і суспільних потреб на засадах академічної доброчесності [12 МОВ 3.1.1-1 П]</p> <p>організовує онлайн-взаємодію та керує процесом онлайн-взаємодії (зокрема онлайн-дискусії), зважаючи на міжкультурне різноманіття і використовуючи різні стратегії для налагодження ефективної комунікації її учасників відповідно до ситуації [12 МОВ 3.2.2-1 П]</p> <p>визначає вплив виявлених орфоепічних й орфографічних помилок на функціональність тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту, множинного та/або неструктурованого тексту) [12 МОВ 3.3.1-1-1 П]</p> <p>усуває недоліки у власному і чужому тексті, аргументує зроблені виправлення, посилаючись</p>	<p style="text-align: center;">Стилістика</p> <ul style="list-style-type: none"> • Стилістичні засоби фонетики: повторення звуків (алітерація, асонанс, анафора, епіфора), звуконаслідування. <hr/> <ul style="list-style-type: none"> • Критичний огляд. • Рецензія. 	<p>(квест, турнір, вільний запис асоціацій, складання списків дивних ідей, «карти знань» тощо).</p> <p style="text-align: center;">МОВЛЕННЄВА ЛІНІЯ</p> <p><i>Усна взаємодія</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Формулювання запитань для уточнення інформації. • Аналізування почутого тексту щодо дотримання орфоепічних норм. • Обговорення прочитаного або переглянутого тексту (усне висловлення / відповіді на запитання). • Унаочнення та візуалізація почутого. • Усний переказ почутого тексту з дотриманням правильної вимови, зокрема зі словами, у яких відбувається уподібнення, чергування, спрощення. • Презентація власного досвіду. • Створення короткого відео з поясненням випадку уподібнення або чергування. • Аудіювання з наступним обговоренням (усна відповідь на запитання за змістом почутого, обговорення в парі змісту почутого, мікродискусія в групі за змістом почутого). • Усне повідомлення про відому й нову інформацію в почутому. • Усне висловлення з метою зіставлення почутого з власним досвідом. <p><i>Робота з текстом</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Аналізування прочитаного / переглянутого. • Створення власного / колективного тексту на основі прочитаного. • Перетворення текстової інформації в графічну та навпаки.
---	---	---

<p>на здобуті знання, відповідні авторитетні наукові джерела, мовні норми, з урахуванням власних мовних уподобань [12 МОВ 3.3.2-1 П]</p> <p>досліджує власне і чуже мовлення (зокрема художній текст, медіатекст), зважаючи на особливості розвитку мови, для мовленнєвого самовдосконалення [12 МОВ 4.1.2-1 П]</p> <p>імпровізує з різними мовними засобами, зокрема з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, використовує первинні тексти (зокрема художні тексти, медіатексти) для створення вторинних текстів, що мають оцінювальний характер, з метою надання інформації [12 МОВ 4.2.1-1 П]</p>		<ul style="list-style-type: none"> • Читання медіатексту з використанням технік критичного читання. • Складання плану тексту. • Визначення мети, теми, основної думки тексту; фактів, суджень, аргументів у прочитаному. • Тестування із закритою та відкритою формою завдань на основі нехудожнього тексту. • Формулювання обґрунтованих висновків на основі прочитаного. <p><i>Письмова взаємодія</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Складання графічного конспекту, схем, інтелект-карт тощо. • Тлумачення графічної інформації (таблиця, графік, діаграма, інфографіка тощо). • Створення мінітекстів з опорними словами, у яких є різні фонетичні явища («У світі спорту», «Незабутня подорож» тощо). • Письмова взаємодія з іншими в цифровому просторі (зокрема створення і редагування дописів, коментарів тощо). • Гра «Копірайтер». <p>Створення слоганів і постів у соцмережах.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Створення орфоепічної картки зі словами із сумнівними наголосами. • Створення рекламного тексту з власними назвами. • Робота з деформованим текстом, зокрема відновлення структури тексту. • Редагування тексту з орфографічними помилками. <p>Уроки творчого розвитку</p> <ul style="list-style-type: none"> • Усне обґрунтування своєї позиції (свого вибору) («Що значить бути хоробрим», «Як я діятиму, ставши свідком насильства» тощо).
---	--	---

		<ul style="list-style-type: none"> • Письмовий текст-порада / текст-рекомендація / текст-пояснення (кулінарний рецепт, ремонт квартири, вибір одягу, догляд за рослинами тощо) з дотриманням норм милосердя. • Письмовий переказ тексту на професійну тему з творчим завданням. • Написання рецензії, критичного огляду з позиції літературного редактора чи вченого-філолога. • Творча прогулянка (виїзна студія, діалоги чи дискусії просто неба, візит, екскурсія тощо). • Імпровізація (спонтанні дії, відповіді, діалоги чи твори). • Творче списування / творчий диктант • Створення інтерактивних матеріалів.
Інформація		
<p><i>Учень / учениця:</i> вільно застосовує прийоми активного слухання, аналізує вплив комунікативних перешкод на перебіг і результат спілкування [12 МОВ 1.1.1-1 П]</p> <p>визначає різні аспекти (змістові, формальні, функціональні) повідомлення (зокрема художнього тексту, медіатексту), враховуючи індивідуальні особливості учасників комунікації, культурно-історичний контекст і засвідчуючи повне розуміння почутого повідомлення, зокрема його деталей [12 МОВ 1.1.3-1 П]</p> <p>аргументовано використовує та поєднує</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Достовірність, новизна, актуальність, несуперечливість, неупередженість, повнота, релевантність інформації. • Змістові, формальні, функційні аспекти інформації. Стратегії пошуку інформації. • Способи фіксування та передавання інформації, візуалізаційні засоби. Інфографіка. • Відповідність між вербально та невербально вираженим змістом інформації. • Засади академічної доброчесності, авторське право. 	<p><i>Дослідження мовлення</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Дослідження «Мій інформаційний слід» (про інформацію, яку про себе люди залишають у мережі, та її захист). • Пошук інформації з урахуванням особливостей повідомлення (стилю, жанру, структури тощо). Аналіз сайту або блогу. • Пошук джерела інформації, порівняння оригіналу з авторською інтерпретацією. • Лінгвістичне експериментування (укладання правил спілкування онлайн «Етикет у мережі»).
	<p style="text-align: center;">МОВЛЕННЄВА ЛІНІЯ</p> <ul style="list-style-type: none"> • Інформаційні жанри мовлення: представлення (інформація про людину), 	<p style="text-align: center;">МОВЛЕННЄВА ЛІНІЯ</p> <p><i>Усна взаємодія</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Наведення аргументів, прикладів на підтвердження

<p>різні способи фіксування усного повідомлення (зокрема художнього тексту, медіатексту), дотримуючись достовірності та засад академічної доброчесності, відповідно до самостійно визначеної мети [12 МОВ 1.2.2-1 П]</p> <p>визначає стратегії пошуку інформації з урахуванням особливостей повідомлення (стилю, жанру, структури тощо) [12 МОВ 1.3.1-1 П]</p> <p>пояснює причини виникнення розбіжностей в інтерпретації фактів, явищ, подій, зокрема підтверджуючи це результатами аналізу мовних засобів, що забезпечують формування відповідного підтексту [12 МОВ 1.4.3-1 П]</p> <p>обґрунтовує доречність та ефективність певної форми усного повідомлення відповідно до контексту комунікативної взаємодії, пропонуючи способи і прийоми її покращення [12 МОВ 1.5.1-1 П]</p> <p>виявляє та коментує підтекст, авторську позицію, виражені в тексті (зокрема художньому тексті, медіатексті), зважаючи на національний і загальнолюдський контекст [12 МОВ 2.2.2-1 П]</p> <p>самостійно визначає критерії оцінювання прочитаного тексту (зокрема медіатексту) і можливості використання інформації з одного чи кількох джерел для</p>	<p>пояснення, повідомлення, інструкція, оголошення та ін.</p>	<p>власної позиції щодо змісту почутого.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Усне висловлення на задану тему на основі одного або кількох прослуханих текстів. • Унаочнення та візуалізація почутого, зокрема створення ментальної карти. • Визначення теми, основної думки тексту; фактів, суджень, аргументів у почутому. • Формулювання запитань журналіста для уточнення інформації. • Усний обмін враженнями від відео, телепередачі, подкасту, присвячених вивченню і збереженню пам'яток історії та культури, захисту довкілля. • Усний переказ медіапродукту (телепередачі, репортажу, подкасту тощо) з визначенням новизни, достовірності, актуальності, повноти, несуперечливості, неупередженості інформації. • Створення відео або подкасту (наприклад, про те, як розпізнати фейк). • Розігрування ситуаційних завдань щодо безпечної взаємодії з інформацією. • Обговорення на тему «Чи варто довіряти всьому, що ми бачимо в інтернеті?» або «Переваги пошуку інформації в інтернеті», «Переваги пошуку інформації в бібліотеці». • Інтерпретація почутого / переглянутого. • Дослідження ролі вербальних та невербальних засобів у розпізнаванні емоційних реакцій співрозмовника. • Колективне виконання проєкту. <p><i>Робота з текстом</i></p>
--	---	--

<p>досягнення особистісно і суспільно значущих цілей [12 МОВ 2.4.1-1 П]</p> <p>визначає естетичний і прагматичний потенціал прочитаного тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту, множинного та/або неструктурованого тексту), зважаючи на особливості його змісту та форми у їх взаємозв'язку [12 МОВ 2.4.2-1 П]</p> <p>пояснює вплив на читача (адресата) особливостей змісту та форми (зокрема засобів художньої виразності) прочитаного тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту, множинного та/або неструктурованого тексту) у їх взаємозв'язку [12 МОВ 2.4.2-2 П]</p> <p>обґрунтовує роль і місце тексту (зокрема медіатексту) в культурно-історичному процесі, зважаючи на самостійно проведений аналіз різних поглядів, інтерпретацій, оцінок тексту в різних джерелах [12 МОВ 2.4.3-1 П]</p> <p>організовує онлайн-взаємодію та керує процесом онлайн-взаємодії (зокрема онлайн-дискусії), зважаючи на міжкультурне різноманіття і використовуючи різні стратегії для налагодження ефективної комунікації її учасників відповідно до ситуації [12 МОВ 3.2.2-1 П]</p> <p>пояснює іншим особам ознаки небезпечного (зокрема маніпулятивного)</p>		<ul style="list-style-type: none"> • Робота з деформованим текстом, зокрема відновлення його структури. • Ущільнення інформації з огляду на неактуальність окремих її аспектів. • Добирання до прочитаного тексту тематично споріднених медіатекстів, що містять нову інформацію. • Читання медіатексту з використанням технік критичного читання. • Аналізування прочитаного / переглянутого (зокрема: визначення теми, мікротем, головної думки (ідеї), новизни, актуальності, несуперечливості). • Парафразування новинного повідомлення. • Інтерпретація прочитаного. <p><i>Письмова взаємодія</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Створення плакатів чи презентацій «Інформаційна екологія» про безпечне користування соцмережами, критичне мислення. • Написання різних типів коментарів до медіатексту (факт, емоція, судження); виправлення суперечностей чи неузгодженостей у коментарях. • Створення інфографіки «Як відрізнити правду від фейку». • Створення чеклістів щодо інформаційної грамотності («Моя інформаційна пам'ятка») трансформація прочитаного тексту в мережевий (аналітичну статтю до журналу; анонс на сайт; телерепортаж. бліцновину). • Складання новини та добирання фонові музики, яка формувала б ставлення до цієї новини. • Допис (стаття, коментар, висловлення, новина,
---	--	--

<p>впливу в цифровому середовищі, способи протидії такому впливу та правила дотримання безпечної поведінки в цифровому середовищі [12 МОВ 3.2.3-1 П]</p> <p>аргументує застосування обраної комунікативної стратегії та її зміну відповідно до ситуації спілкування [12 МОВ 4.2.2-1 П]</p>		<p>репортаж, відео-, аудіоповідомлення) у соцмережі з покликаннями на перевірені джерела.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Формулювання та записування аргументів, висновків, власних міркувань на основі інформації з почутого / прочитаного. • Написання есе «Що означає бути інформаційно грамотним у ХХІ столітті». <p>Уроки творчого розвитку</p> <ul style="list-style-type: none"> • Усне представлення (інформація про людину), пояснення, повідомлення, оголошення в офіційно-діловому стилі. • Складання інструкції. • Письмовий твір у публіцистичному стилі на морально-етичну тему «Любов виникає з любові», «Вічна загадка любові», «На добро відповідають добром», «Найбільша мудрість – бути добрим». • Дослідницький проєкт (генерування ідей) • Виконання мистецького завдання. (створення візуального образу, випуск стіннівок, створення емблеми, створення картини з підручних засобів). • Колективне створення навчально-пізнавального відео (інструкції).
<p style="text-align: center;">Ціннісні орієнтири</p> <p>Свідоме послуговування українською мовою в усіх царинах життя.</p> <p>Сприйняття освіти, навчальних досягнень, зокрема у вивченні мови, як цінностей, готовність удосконалювати знання мови та власне мовлення, розвивати мовне чуття.</p> <p>Усвідомлення потреби вчитися з метою самовдосконалення і самореалізації.</p> <p>Формування і утвердження української національної та громадянської ідентичності, оборонної свідомості, громадянської стійкості на основі суспільно-державних (національних) цінностей України, соціальної активності та відповідальності.</p> <p>Формування нетерпимості до корупції, дотримання принципів академічної доброчесності у взаємодії учасників освітнього процесу та організації всіх видів навчальної діяльності.</p> <p>Прагнення до гармонійного спілкування у віртуальному інформаційному просторі.</p> <p>Усвідомлення необхідності використовувати надійні джерела інформації для</p>		

здобування нових знань, розширення кругозору.

Любов до рідного краю, відповідальне ставлення до довкілля.

Дотримання правил безпечної поведінки.

Бажання та потреба в накопиченні й збереженні родинних і національних звичаїв, традицій, обрядів, цінностей.

Усвідомлення обов'язку кожної людини творити добро словом і ділом, здатність дарувати любов і радість.

Повага до людей, доброзичливість, ввічливість, толерантність, взаємодопомога.

11 клас

(105 годин на рік; 3 години на тиждень)

Очікувані результати навчання	Пропонований зміст навчального предмета	Пропоновані види навчальної діяльності
<p><i>Учень / учениця:</i> визначає різні аспекти (змістові, формальні, функціональні) повідомлення (зокрема медіатексту), враховуючи індивідуальні особливості учасників комунікації, культурно-історичний контекст і засвідчуючи повне розуміння почутого повідомлення, зокрема його деталей [12 МОВ 1.1.3-1 П]</p> <p>виявляє особливості змісту та форми почутого повідомлення (зокрема художнього тексту, медіатексту, множинного тексту), важливі для підтримання ефективної комунікації [12 МОВ 1.4.1-1 П]</p> <p>обґрунтовує, враховуючи різні погляди, ідеї та переконання, власну позицію щодо широкого кола особистісно та суспільно актуальних проблем, зокрема порушених у медіатексті [12 МОВ 1.6.1-1 П]</p>	<p>Вступ Мова як елемент державності та основи державної єдності. Українське законодавство про мову.</p> <ul style="list-style-type: none"> Колоритно-стильові (експресивні) різновиди мовлення (урочистий, офіційний, фамільярний, інтимно-ласкавий, гумористичний, сатиричний). 	<p><i>Усна взаємодія</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Наведення аргументів, прикладів на підтвердження власної позиції. Виконання колективного проєкту (наприклад, створення мультимедійної презентації «Українськомовний контент»). <p><i>Робота з текстом</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Створення вторинного тексту на основі прочитаного. Пошук інформації про поширення української мови у світі. Формулювання аргументів, висновків, власних міркувань на основі інформації з прочитаного. Зіставлення змісту прочитаного з власним досвідом. <p>Урок творчого розвитку</p> <ul style="list-style-type: none"> Колоквіум («Українська мова як маркер національної ідентичності», «Українська мова як чинник національної безпеки», «Мова і держава»).
Комунікація		
<p><i>Учень / учениця:</i> вільно застосовує прийоми</p>	<ul style="list-style-type: none"> Комунікація: комунікативний намір, 	<p><i>Дослідження мовлення</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Визначення

<p>активного слухання, аналізує вплив комунікативних перешкод на перебіг і результат спілкування [12 МОВ 1.1.1-1 П]</p> <p>визначає різні аспекти (змістові, формальні, функціональні) повідомлення (зокрема медіатексту), враховуючи індивідуальні особливості учасників комунікації, культурно-історичний контекст і засвідчуючи повне розуміння почутого повідомлення, зокрема його деталей [12 МОВ 1.1.3-1 П]</p> <p>дотримується інформаційної гігієни, виявляє в усному повідомленні неправдиву інформацію [12 МОВ 1.4.2-1-1 П]</p> <p>пояснює причини виникнення розбіжностей в інтерпретації фактів, явищ, подій, зокрема підтверджуючи це результатами аналізу мовних засобів, що забезпечують формування відповідного підтексту [12 МОВ 1.4.3-1 П]</p> <p>оцінює переваги та ризики використання і поєднання різних вербальних засобів, зокрема засобів художньої виразності, та невербальних засобів у різних комунікативних ситуаціях [12 МОВ 1.6.1-2 П]</p> <p>досліджує роль вербальних та невербальних засобів у розпізнаванні емоційних реакцій співрозмовника та емоційній саморегуляції в різних ситуаціях спілкування</p>	<p>комунікативна мета, комунікативні перешкоди і шуми, неструктуроване мовлення. Як стати цікавим і впевненим у собі співрозмовником.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Комунікативна ситуація, норми культури спілкування, комунікативні прийоми, переваги та ризики використання і поєднання різних вербальних і невербальних засобів у різних комунікативних ситуаціях. Риси гарного співрозмовника. • Моделювання комунікативної поведінки, комунікативні стратегії; комунікативна взаємодія, прийоми активного слухання, прийоми забезпечення ефективної комунікації. Прийоми емоційної саморегуляції у процесі спілкування, вербалізація емоційних реакцій. Як говорити так, щоб не зруйнувати стосунки. • Протистояння маніпулятивним впливам. Приховані наміри автора повідомлення. Типові тактики та фрази маніпулятора. Гнучкість і стійкість в обстоюванні власної позиції. Техніки ненасильницького спілкування. • Професійне спілкування. Співбесіда. • Переговори. • Міжкультурна (полікультурна) комунікація. • Онлайн-взаємодія, її переваги й ризики. Блог, чат, відеоконференція, форум, електронна пошта як форми онлайн-взаємодії. Норми електронного спілкування. • Інтерв'ю, пресконференція як жанри журналістики та специфічні форми взаємодії мовців у процесі комунікації. 	<p>комунікативного наміру та комунікативної мети учасників спілкування.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Моделювання комунікативної поведінки. • Аналіз власного й чужого мовлення щодо дотримання мовних норм, редагування текстів. • Аналіз комунікативної поведінки учасників спілкування. • Моделювання ситуації спілкування. • Створення добірки запитань до пресконференції. • Ситуаційні завдання на знання особливостей мовленнєвого етикету. • Добирання контраргументів до таких тез: 1. Тролінг і кібербулінг – це просто жарт. У них немає нічого поганого. 2. Не варто боятися розповідати в мережі про себе, свою родину, життя та майно. <p><i>Усна взаємодія</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Пояснення ознак небезпечного (зокрема маніпулятивного) впливу в цифровому середовищі, способи протидії такому впливу. • Розігрування телефонної розмови (попередне замовлення таксі; обмін враженнями від мандрівки тощо). • Бесіда на тему «Хто вміє добре говорити, той легше розв'язує свої проблеми» або «Чи може штучний інтелект замінити людське спілкування». • Наведення аргументів, прикладів на підтвердження власної позиції щодо змісту почутого. • Спостереження за тим, як інтонація може змінити емоційний посил під час
--	---	--

<p>[12 МОВ 1.7.1-1 П] коментує естетичну та мистецьку цінність прочитаного тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту) в культурно-історичному контексті, наводить аргументи для підтвердження наданих коментарів, зокрема посиляючись на авторитетні наукові джерела</p> <p>[12 МОВ 2.3.1-1 П] самостійно визначає критерії оцінювання прочитаного тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту) і можливості використання інформації з одного чи кількох джерел для досягнення особистісно і суспільно значущих цілей</p> <p>[12 МОВ 2.4.1-1 П] експериментує з текстом за самостійно визначеною творчою стратегією з урахуванням особливостей аудиторії (змінює стиль, жанр, рід тощо)</p> <p>[12 МОВ 2.7.1-1 П] створює тексти різної жанрово-стильової належності (зокрема медіатексти) відповідно до індивідуальних і суспільних потреб на засадах академічної доброчесності</p> <p>[12 МОВ 3.1.1-1 П] представляє створені тексти (зокрема медіатексти) в різний спосіб, за потреби аргументуючи власну позицію та виявляючи творчу індивідуальність</p> <p>[12 МОВ 3.1.1-2 П] обґрунтовує вибір засобів вираження мовлення</p>		<p>розмови.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Створення і представлення продукту у вигляді імпровізованого новинного аудіозапису. • Обговорення у формі діалогу теми «Кібербулінг: як не розбити своє серце токсичним спілкуванням» (<i>орієнтовні питання</i>: а) з якою метою люди можуть виявляти агресію в комунікації? б) що робити, коли хтось поширює плітки про вас у соцмережі?). • Наведення аргументів, прикладів на підтвердження власної позиції щодо змісту почутого. • Формулювання запитань для уточнення інформації. • Усне повідомлення про відому і нову інформацію в почутому. <ul style="list-style-type: none"> • Усне висловлення відповідно до визначеної ситуації спілкування. • Усне повідомлення про мету / тему та ідею медіатексту, факти, судження та аргументи в почутому. <ul style="list-style-type: none"> • Перегляд й аналіз відео, уривків із фільмів, реклами або публічних виступів про успішну комунікацію. • Диспут у цифровому середовищі («Як уникнути конфліктів у чатах», «Чому варто дотримуватися нетикету» тощо). • Усний діалог-обговорення актуальної теми з використанням аргументів і контраргументів або діалог-домовленість з аргументуванням власної позиції. • Публічний виступ, інтерв'ювання, аудіо- чи відеоповідомлення. <ul style="list-style-type: none"> • Колективне виконання проекту.
--	--	---

<p>(зокрема засобів художньої виразності) з урахуванням комунікативної доцільності, стильових і соціокультурних норм</p> <p>[12 МОВ 3.1.2-1 П]</p> <p>організовує онлайн-взаємодію та керує процесом онлайн-взаємодії (зокрема онлайн-дискусії), зважаючи на міжкультурне різноманіття і використовуючи різні стратегії для налагодження ефективної комунікації її учасників відповідно до ситуації</p> <p>[12 МОВ 3.2.2-1 П]</p> <p>аналізує власне і чуже мовлення, зокрема для виявлення відповідності комунікативних/стильових ознак/намірів</p> <p>[12 МОВ 4.1.1-1 П]</p> <p>досліджує власне і чуже мовлення (зокрема художній текст, медіатекст), зважаючи на особливості розвитку мови, для мовленнєвого самовдосконалення</p> <p>[12 МОВ 4.1.2-1 П]</p> <p>аргументує застосування обраної комунікативної стратегії та її зміну відповідно до ситуації спілкування</p> <p>[12 МОВ 4.2.2-1 П]</p>		<p><i>Робота з текстом</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Читання тексту з використанням технік критичного читання, визначення проблематики тексту. • Складання уточнювальних запитань за змістом прочитаного. • Інтерпретація прочитаного / переглянутого; тлумачення графічної інформації (таблиця, графік, діаграма, інфографіка тощо); тестування із закритою та відкритою формою завдань на основі нехудожнього тексту. • Тестування із закритою та відкритою формою завдань на основі прочитаного тексту. <p><i>Письмова взаємодія</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Складання рекомендацій «Як уникати конфліктів під час спілкування». • Створення письмових текстів, зокрема на основі графічної інформації. • Формулювання аргументів, висновків, власних міркувань на основі інформації з почутого / переглянутого / прочитаного тексту з редагуванням. • Створення і редагування дописів, коментарів тощо з редагуванням. • Створення текстів на основі графічної інформації. • Пошук інформації за визначеними ознаками в різних джерелах, зокрема в цифровому середовищі. • Експериментування з текстом (створення власного / колективного тексту на основі прочитаного). • Створення пам'яток («Правила ведення діалогу», «Як уникати конфліктів під час спілкування» тощо).
---	--	--

		<ul style="list-style-type: none"> • Створення новинного повідомлення для медіа. • Віртуальна дискусія в чаті. • Складання Кодексу успішного спілкування. <p>Уроки творчого розвитку</p> <ul style="list-style-type: none"> • Моделювання ситуації спілкування. Складання діалогів відповідно до запропонованої ситуації. • Ділова гра «Переговори представників фірм-конкурентів». • Творче спілкування або пресконференція (представлення мистецьких робіт, зустріч із креативними людьми, з творчими особами, випуск нового товару, надання нових послуг, відкриття парку розваг тощо).
<p>Актуалізація, повторення та поглиблення вивченого з будови слова, словотвору та орфографії</p>		
<p><i>Учень / учениця:</i> аргументовано використовує та поєднує різні способи фіксування усного повідомлення (зокрема художнього тексту, медіатексту), дотримуючись достовірності та засад академічної доброчесності, відповідно до самостійно визначеної мети [12 МОВ 1.2.2-1 П]</p> <p>виявляє особливості змісту та форми почутого повідомлення (зокрема художнього тексту, медіатексту, множинного тексту), важливі для підтримання ефективної комунікації [12 МОВ 1.4.1-1 П]</p> <p>визначає зв'язок між елементами змісту, структури та мовним оформленням текстів</p>	<p>Теоретичні орієнтири</p> <ul style="list-style-type: none"> • Будова слова. Спільнокореневі слова. • Основні способи творення слів. Абревіатури. <p>Практичні орієнтири</p> <ul style="list-style-type: none"> • Усування помилок, пов'язаних із невиправданим повторенням спільнокореневих слів. • Особливості вживання, вимови, написання абревіатур. • Правопис префіксів. • Правопис суфіксів. • Правопис складних слів разом і з дефісом. • Графічні скорочення. <p>Стилістика</p> <ul style="list-style-type: none"> • Суфікси, які надають словам і висловам певного стилістичного забарвлення. 	<p><i>Дослідження мовлення</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Записування слів, речень під диктування з наступним аналізуванням і виправленням орфографічних помилок. • Аналіз слова (морфемний, словотвірний). • Дослідження словотвірного ланцюжка. • Робота з довідковою літературою. • Порівняльний аналіз мовних одиниць. • Пошук у тексті слів за вказаними ознаками. • Лінгвістичне експериментування (наприклад, створення нових слів за певними зразками). • Створення візуальних конспектів, візуальних заміток (скетчноутів) для узагальнення у вигляді графічних елементів інформації про способи творення слів.

<p>(зокрема художніх текстів, медіатекстів) різних стилів, родів, жанрів, напрямів, течій, епох, національних культур за самостійно визначеними критеріями, аргументує обрані критерії [12 МОВ 2.2.3-1 П]</p> <p>коментує естетичну та мистецьку цінність прочитаного тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту) в культурно-історичному контексті, наводить аргументи для підтвердження наданих коментарів, зокрема посиляючись на авторитетні наукові джерела [12 МОВ 2.3.1-1 П]</p> <p>створює тексти різної жанрово-стильової належності (зокрема художні тексти, медіатексти) відповідно до індивідуальних і суспільних потреб на засадах академічної доброчесності [12 МОВ 3.1.1-1 П]</p> <p>визначає вплив виявлених помилок на функціональність тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту, множинного та/або неструктурованого тексту) [12 МОВ 3.3.1-1 П]</p> <p>усуває недоліки у власному і чужому тексті, аргументує зроблені виправлення, посиляючись на здобуті знання, відповідні авторитетні наукові джерела, мовні норми, з урахуванням власних мовних уподобань [12 МОВ 3.3.2-1 П]</p> <p>імпровізує з різними мовними засобами, зокрема</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Етикетні жанри мовлення: прохання, пропозиція, вимога, співчуття, утішання, вибачення, подяка та ін. • Анотація. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ігри зі словами (добирання слів, відгадування слів, ребуси, шаради тощо). <p><i>Усна взаємодія</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Аудіювання з наступним обговоренням (усні відповіді на запитання за змістом почутого, обговорення в парі змісту почутого, мікродискусія в групі за змістом почутого). • Усне висловлення з метою зіставлення почутого з власним досвідом. • Усний переказ почутого. • Усна бесіда «Наполегливість на шляху до мрії» або «Що потрібно людині, щоб відчувати себе щасливою» з висловленням поради. <p><i>Робота з текстом</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Робота з деформованим текстом, зокрема відновлення структури тексту. • Читання тексту з використанням технік критичного читання. • Читання різних текстів, зокрема інфографіки, з метою пошуку доказів для підтвердження тези. • Формулювання власних міркувань на основі інформації з прочитаного тексту. <p><i>Письмова взаємодія</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Допис у соціальній мережі. • Виправлення помилок різних типів, допущених у тексті. • Письмове висловлення відповідно до заданої ситуації спілкування або фото, переглянутого відео. • Створення анотації до книги. <p>Уроки творчого розвитку</p>
---	---	--

<p>з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, використовує первинні тексти (зокрема художні тексти, медіатексти) для створення вторинних текстів, що мають оцінювальний характер, з метою надання інформації [12 МОВ 4.2.1-1 П]</p>		<ul style="list-style-type: none"> • Написання есе (наприклад, відповідно до теми почуттів, які викликала музична композиція, вистава, поетичний твір). • Усне прохання, пропозиція, вимога в розмовному й офіційно-діловому стилі. • Дослідницький проєкт (генерування ідей). • Творче списування / творчий диктант.
<p>Актуалізація, повторення та поглиблення вивченого з морфології, орфографії, стилістики</p>		
<p><i>Учень / учениця:</i> вільно застосовує прийоми активного слухання, аналізує вплив комунікативних перешкод на перебіг і результат спілкування [12 МОВ 1.1.1-1 П]</p> <p>виявляє особливості змісту та форми почутого повідомлення (зокрема художнього тексту, медіатексту, множинного тексту), важливі для підтримання ефективної комунікації [12 МОВ 1.4.1-1 П]</p> <p>обґрунтовує доречність та ефективність певної форми усного повідомлення відповідно до контексту комунікативної взаємодії, пропонуючи способи і прийоми її покращення [12 МОВ 1.5.1-1 П]</p> <p>обґрунтовує сильні та слабкі сторони позицій учасників усної комунікації з увагою до особливостей змісту і форми повідомлення, пропонує доцільні способи покращення комунікативної взаємодії</p>	<p>Теоретичні орієнтири</p> <ul style="list-style-type: none"> • Морфологія. Система частин мови. Перехід слів з однієї частини мови в іншу. • Групи за значенням прикметників, числівників, займенників, прислівників, часток, вигуків. • Сполучники сурядності і підрядності. <p>Практичні орієнтири</p> <ul style="list-style-type: none"> • Граматична категорія роду іменників. Складні випадки визначення роду іменників. Фемінітиви. • Складні випадки відмінювання іменників та правопису відмінкових закінчень. • Творення та відмінювання імен по батькові. Відмінювання прізвищ. • Роль у мовленні прикметників різних груп за значенням. Особливості творення присвійних прикметників. • Ступені порівняння якісних прикметників і прислівників. Зміни приголосних під час творення ступенів порівняння. • Роль у мовленні числівників кількісних і порядкових та різних розрядів кількісних числівників. Відмінювання 	<p><i>Дослідження мовлення</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Виконання пошукових, творчих завдань, зокрема під час роботи в групі. • Виокремлення в потоці усного мовлення або в письмовому тексті мовних одиниць та аналізування їх із метою виявлення закономірностей їхнього функціонування. • Мовознавчі обговорення «Нормативні і дискусійні фемінітиви», «Орфограми в прислівниках», «Інтриги складних прислівників» тощо. • Моделювання «Карти пам'яті» для складних орфографічних тем. • Ведення щоденника спостережень за мовленням у цифровому середовищі. • Визначення частин мови в реченнях і тексті. • Порівняльний аналіз текстів щодо наявності в них певних мовних явищ (правильне вживання прийменників, ступенів порівняння прикметників і прислівників, синонімії тощо). • Спостереження за мовленням за визначеними ознаками та збирання інформації про дотримання морфологічних норм.

<p>[12 МОВ 1.5.2-1 П] визначає зв'язок між елементами змісту, структури та мовним оформленням текстів (зокрема художніх текстів, медіатекстів) різних стилів за самостійно визначеними критеріями, аргументує обрані критерії</p> <p>[12 МОВ 2.2.3-1-1 П] використовує, зокрема адаптує, подану в тексті або кількох текстах інформацію в умовах іншого контексту</p> <p>[12 МОВ 2.2.4-1 П] коментує естетичну та мистецьку цінність прочитаного тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту) в культурно-історичному контексті, наводить аргументи для підтвердження наданих коментарів, зокрема посилаючись на авторитетні наукові джерела</p> <p>[12 МОВ 2.3.1-1 П] самостійно визначає критерії оцінювання прочитаного тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту) і можливості використання інформації з одного чи кількох джерел для досягнення особистісно і суспільно значущих цілей</p> <p>[12 МОВ 2.4.1-1 П] аргументовано використовує та поєднує різні способи фіксування інформації з одного або кількох текстів (зокрема художніх текстів, медіатекстів), дотримуючись достовірності і засад</p>	<p>числівників.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Узгодження кількісних числівників з іменниками. • Правильне вживання числівників на позначення дат і часу. • Роль у мовленні займенників різних розрядів за значенням. Відмінювання займенників. Наголошування займенників <i>мій, твій, свій, той, цей, весь</i> у непрямих відмінках (<i>практично</i>). Типові помилки у вживанні займенників. • Дієслово і його форми. Безособові дієслова. Часи та способи дієслів. • Букви <i>е, и</i> в особових закінченнях дієслів. • Творення та вживання активних і пасивних дієприкметників. • Творення та вживання дієприслівників. • Особливості будови речень із дієприслівниками, дієслівними формами на <i>-но, -то</i>; з дієсловами на <i>-ся</i>. • Роль у мовленні прислівників різних розрядів за значенням. Прислівники як засіб вираження мовлення, досягнення лаконічності, уникнення багатослів'я. • Правопис прислівників. Розрізнення прислівників, які пишемо разом або з дефісом, та співзвучних сполучень слів, які пишемо окремо. • Прийменник, його особливості. Розрізнення прийменників та омонімічних слів інших частин мови. Правопис прийменників. • Особливості вживання деяких прийменників (<i>практично</i>). • Роль у мовленні сполучників сурядності та підрядності. Розрізнення сполучників <i>зате, проте, щоб, якби</i> та ін. і 	<ul style="list-style-type: none"> • Аналізування власного мовлення з метою виявлення «сильних» і «слабких» сторін (прослуховування аудіозапису або перегляд відео, читання власних письмових текстів, порівняння власного мовлення з мовленням інших осіб). • Записування слів, речень під диктування з наступним аналізуванням і виправленням граматичних помилок. • Наголошування окремих дієслів та їхніх форм (<i>нести, взяти, мести, плести, несемо, веземо, пишу, кажу</i> та ін.). • Записування чисел у реченнях і текстах словами. • Редагування речень і текстів із метою виправлення граматичних помилок. • Перевірка тексту щодо порушення мовних норм (орфографічних, лексичних, граматичних) за допомогою онлайн-редакторів та онлайн-словників. • Пояснення значення фразеологізмів (прислів'їв, приказок, крилатих висловів), у яких є прислівники. • Визначення функцій стилістичних засобів морфології. • Складання і виконання тестових завдань. <p><i>Усна взаємодія</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Складання і розігрування діалогів із використанням слів у вказаній формі. • Інтерактивні стратегії (квест, турнір, вільний запис асоціацій, складання списків дивних ідей, «карти знань», вікторина, інтелектуальна гра тощо). • Аудіювання з наступним обговоренням (усна відповідь на запитання за змістом почутого, обговорення в парі
---	---	---

<p>академічної доброчесності, відповідно до самостійно визначеної мети [12 МОВ 2.6.1-1 П]</p> <p>експериментує з текстом за самостійно визначеною творчою стратегією з урахуванням особливостей аудиторії (змінює стиль, жанр, рід тощо) [12 МОВ 2.7.1-1 П]</p> <p>створює тексти різної жанрово-стильової належності (зокрема художні тексти, медіатексти) відповідно до індивідуальних і суспільних потреб на засадах академічної доброчесності [12 МОВ 3.1.1-1 П]</p> <p>представляє створені тексти (зокрема художні тексти, медіатексти) в різний спосіб, за потреби аргументуючи власну позицію та виявляючи творчу індивідуальність [12 МОВ 3.1.1-2 П]</p> <p>визначає вплив виявлених граматичних помилок на функціональність тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту, множинного та/або неструктурованого тексту) [12 МОВ 3.3.1-1-2 П]</p> <p>усуває недоліки у власному і чужому тексті, аргументує зроблені виправлення, посиляючись на здобуті знання, відповідні авторитетні наукові джерела, мовні норми, з урахуванням власних мовних уподобань [12 МОВ 3.3.2-1 П]</p> <p>визначає та аналізує функції засобів морфології в текстах різної жанрово-стильової належності для</p>	<p>співзвучних сполучень слів, які пишемо окремо.</p> <p>Особливості вживання парних сполучників <i>як... так і; не тільки... але й; що... то</i> та ін.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Частка, її функції, роль у мовленні різних груп часток за значенням. • Правопис часток. • Правопис <i>не</i> зі словами різних частин мови. • Роль у мовленні різних груп вигуків за значенням. <p style="text-align: center;">Стилістика</p> <ul style="list-style-type: none"> • Стилістичні засоби морфології: стилістичне використання категорії роду, категорії числа, ступенів порівняння, стягнених і нестягнених форм, стилістичні аспекти дієслівних категорій. <ul style="list-style-type: none"> • Оцінювальні жанри мовлення: похвала, комплімент, зауваження, осуд, критика та ін. • Особисте привітання. Вітальний адрес. • Тематичні виписки. Тези статті. 	<p>змісту почутого, мікродискусія в групі за змістом почутого).</p> <ul style="list-style-type: none"> • Перетворення інформації з почутого повідомлення визначеним способом, зокрема використовуючи різноманітні засоби візуалізації, засвідчуючи цілісне розуміння та чітко структуруючи інформацію з іменниками, числівниками, прикметниками, дієприкметниками. • Складання усної розповіді про родину друга / подруги з використанням присвійних прикметників. • Усне висловлення на задану тему на основі одного або кількох прослуханих текстів. • Презентація бюджету туристичної мандрівки з використанням числівників. • Озвучення графіків чергувань, індивідуальних розкладів додаткових занять тощо з використанням числівників на позначення дат і часу. • Складання діалогів у розмовному стилі з використанням прикметників, що містять суб'єктивну оцінку обговорюваних об'єктів. • Усне висловлення з метою зіставлення почутого з власним досвідом або поясненням свого емоційного стану, який викликаний почутим. • Усне висловлення відповідно до визначеної ситуації спілкування. • Діалогування (за коміксом / ілюстрацією, участь у рольовій грі: діалог-розпитування, діалог етикетного характеру тощо). • Обговорення прочитаного або переглянутого тексту (усне висловлення / відповіді
---	--	---

<p>використання у власному мовленні [12 МОВ 4.1.1-3-2 П]</p> <p>досліджує власне і чуже мовлення (зокрема художній текст, медіатекст), зважаючи на особливості розвитку мови, для мовленнєвого самовдосконалення [12 МОВ 4.1.2-1 П]</p> <p>імпровізує з різними мовними засобами, зокрема з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, використовує первинні тексти (зокрема художні тексти, медіатексти) для створення вторинних текстів, що мають оцінювальний характер, з метою надання інформації [12 МОВ 4.2.1-1 П]</p> <p>аргументує застосування обраної комунікативної стратегії та її зміну відповідно до ситуації спілкування [12 МОВ 4.2.2-1 П]</p>		<p>на запитання).</p> <ul style="list-style-type: none"> • Усна передача змісту статті на основі виписаних тез. • Усний переказ медіапродукту (телепередачі, репортажу, подкасту тощо) з визначенням новизни, достовірності, актуальності, повноти, несуперечливості, неупередженості інформації. <ul style="list-style-type: none"> ▪ Колективне виконання проєкту. <p><i>Робота з текстом</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Читання й переказування текстів, у т. ч. із числівниками, різними формами дієслів. • Аналіз тексту інструкції, у якій вжито різні форми дієслів. • Аналізування прочитаного / переглянутого. • Порівняльний аналіз кількох текстів за визначеними ознаками. • Багаторазове уважне прочитання тексту, формулювання аналітичних запитань, дослідження мовних і стилістичних засобів. • Робота з текстом у цифровому середовищі, зокрема виокремлення фрагментів, поєднання інформації з кількох текстів. • Пошук інформації за визначеними ознаками в різних джерелах, зокрема в цифровому середовищі. • Створення коміксу, схем, інтелект-карт, діаграм тощо на основі прочитаного. • Складання тез статті. • Тестування із закритою та відкритою формою завдань на основі прочитаного тексту. <p><i>Письмова взаємодія</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Створення мінітекстів із використанням слів указаних частин мови або у вказаних
---	--	---

		<p>граматичних формах.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Створення візуальних конспектів, візуальних заміток, ментальних карт для узагальнення інформації, зокрема про визначення роду незмінюваних іменників, написання прислівників, відмінювання числівників. • Написання електронного офіційного листа з використанням прізвищ, імен та імен по батькові. • Створення й оформлення тексту в презентації, зокрема з використанням цифрових інструментів. • Складання тексту рекомендаційного характеру. • Формулювання аргументів, висновків, власних міркувань на основі інформації з почутого / переглянутого / прочитаного тексту з редагуванням. • Складання тексту порівняльної характеристики гаджетів, фільмів, комп'ютерних програм тощо з використанням прикметників вищого ступеня порівняння. • Написання роздуму та опису в науковому й публіцистичному стилях. • Редагування тексту, зокрема аналізування та вдосконалення змісту написаного, виправлення помилок різних типів, допущених у тексті. • Створення текстів на основі графічної інформації. • Створення і редагування дописів, коментарів тощо. • Створення й оформлення тексту в презентації, зокрема з використанням цифрових інструментів. <p>Уроки творчого розвитку</p> <ul style="list-style-type: none"> • Створення буклетів (інформаційних, рекламних,
--	--	---

		<p>агітаційних), використовуючи доступні онлайн-сервіси.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Усний переказ тексту в науковому чи публіцистичному стилі за попередньо складеним планом, тезами, конспектом. • Письмовий текст-опис у науковому або в публіцистичному стилі предмета, об'єкта, приміщення (технічного приладу, автомобіля, будинку, колекції одягу тощо). • Усна похвала, комплімент, зауваження, осуд, критика в офіційно-діловому стилі. • Усний виступ на лінгвістичну тему з використанням тематичних виписок («Виникнення і розвиток письма», «Розділи мовознавства», «Ознаки самобутності української мови», «Українська мова у світі», «Гіпотези походження мови»). • Твір на морально-етичну тему («Дружба – не послуга», «Що означає бути сучасним», «Людині бійся душу ошукать...»). • Творча прогулянка (виїзна студія, діалоги чи дискусії просто неба, візит, екскурсія тощо). • Спільне написання тексту.
Медійна грамотність		
<p><i>Учень / учениця:</i> визначає різні аспекти (змістові, формальні, функціональні) повідомлення (зокрема художнього тексту, медіатексту), враховуючи індивідуальні особливості учасників комунікації, культурно-історичний контекст і засвідчуючи повне розуміння почутого</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Основні функції сучасних медіа та інших джерел інформації. Інтерпретація подій у медіа. Необхідність критично оцінювати контент і приймати обґрунтовані рішення. • Факти і судження, інтерпретація фактів. • Підтекст. Явний і прихований зміст інформації. • Контекст (культурно- 	<p><i>Дослідження мовлення</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Дослідження «Мій інформаційний слід» (про інформацію, яку про себе люди залишають у мережі та її захист). • Визначення причин виникнення розбіжностей в інтерпретації фактів, явищ, подій, зокрема підтверджуючи це результатами аналізу мовних засобів, що

<p>повідомлення, зокрема його деталей [12 МОВ 1.1.3-1 П]</p> <p>аргументовано використовує та поєднує різні способи фіксування усного повідомлення (зокрема художнього тексту, медіатексту), дотримуючись достовірності та засад академічної доброчесності, відповідно до самостійно визначеної мети [12 МОВ 1.2.2-1 П]</p> <p>визначає стратегії пошуку інформації з урахуванням особливостей повідомлення (стилю, жанру, структури тощо) [12 МОВ 1.3.1-1 П]</p> <p>виявляє особливості змісту та форми почутого повідомлення (зокрема художнього тексту, медіатексту, множинного тексту), важливі для підтримання ефективної комунікації [12 МОВ 1.4.1-1 П]</p> <p>дотримується інформаційної гігієни, виявляє та розрізняє в усному повідомленні різні види маніпуляції, неправдиву інформацію і пропаганду [12 МОВ 1.4.2-1 П]</p> <p>пояснює причини виникнення розбіжностей в інтерпретації фактів, явищ, подій, зокрема підтверджуючи це результатами аналізу мовних засобів, що забезпечують формування відповідного підтексту [12 МОВ 1.4.3-1 П]</p> <p>обґрунтовує доречність та ефективність певної форми усного повідомлення</p>	<p>історичний, ситуативний, професійний, соціальний, особистісний, національний тощо).</p> <ul style="list-style-type: none"> • Дезінформація (маніпуляція, фейки). Пропаганда. Інформаційна гігієна (розрізнення неправдивої інформації, маніпуляції та пропаганди). Спростування недостовірної інформації. Протидія стереотипам та мові ворожнечі. • Вплив інформаційного середовища на формування світогляду та етичних орієнтирів. Особливості вербального та невербального впливу. Як вистояти в інформаційному потоці. • Жанри сучасних медіа (подкаст, репортаж, бесіда в студії, бліцновина, анонс тощо). 	<p>забезпечують формування відповідного підтексту.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Лінгвістичне експериментування (укладання правил спілкування онлайн «Етикет у мережі»). <p>З'ясування лексичного значення слів <i>бот</i>, <i>троль</i>, <i>постправада</i>, <i>кіберзлочин</i>, <i>фішинг</i>, <i>дезінформація</i>, <i>фактчекінг</i> та ідентифікація цих явищ у реальному інформаційному просторі.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Розпізнавання фактів і суджень у заголовках медіатекстів. • Вправи «Протидія мікроагресії», «Протидія кібербулінгу». <p><i>Усна взаємодія</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Виявлення маніпуляції, неправдивої інформації і пропаганди. • Обґрунтування позицій учасників усної комунікації. • Наведення аргументів, прикладів на підтвердження власної позиції щодо змісту почутого. • Діалог-обговорення на тему тролінгу та кібербулінгу. • Усне висловлення на задану тему на основі одного або кількох прослуханих текстів. • Унаочнення та візуалізація почутого, зокрема створення ментальної карти. • Участь у дискусії (діалог) з обстоюванням альтернативних думок. • Аналіз переглянутого подкасту, репортажу, новини, анонсу, визначення рівня професійної майстерності журналіста, автора подкасту. • Визначення теми, основної думки тексту; фактів, суджень, аргументів у почутому. • Характеристика
---	--	---

<p>відповідно до контексту комунікативної взаємодії, пропонуючи способи і прийоми її покращення [12 МОВ 1.5.1-1 П]</p> <p>досліджує роль вербальних та невербальних засобів у розпізнаванні емоційних реакцій співрозмовника та емоційній саморегуляції в різних ситуаціях спілкування [12 МОВ 1.7.1-1 П]</p> <p>виявляє та коментує підтекст, авторську позицію, виражені в тексті (зокрема в медіатексті), зважаючи на національний і загальнолюдський контекст [12 МОВ 2.2.2-1 П]</p> <p>використовує, зокрема адаптує, подану в тексті або кількох текстах інформацію в умовах іншого контексту [12 МОВ 2.2.4-1 П]</p> <p>самостійно визначає критерії оцінювання прочитаного тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту) і можливості використання інформації з одного чи кількох джерел для досягнення особистісно і суспільно значущих цілей [12 МОВ 2.4.1-1 П]</p> <p>визначає естетичний і прагматичний потенціал прочитаного тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту, множинного та/або неструктурованого тексту), зважаючи на особливості його змісту та форми у їх взаємозв'язку [12 МОВ 2.4.2-1 П]</p> <p>аргументовано використовує та поєднує різні способи фіксування</p>		<p>особливостей форми усного повідомлення (стильові, жанрові, естетичні та мовні особливості).</p> <ul style="list-style-type: none"> • Створення відео або подкасту (наприклад, про те, як розпізнати фейк). • Рольова гра «Бесіда в студії». <ul style="list-style-type: none"> ▪ Колективне виконання проекту. <p><i>Робота з текстом</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Робота з деформованим текстом, зокрема відновлення його структури. • Адаптація поданої в тексті або кількох текстах інформації в умовах іншого контексту. • Парафразування новинного повідомлення. • Визначення пізнавальної цінності / новизни, комунікативного призначення медіатексту. • Добирання до прочитаного тексту тематично споріднених медіатекстів, що містять нову інформацію. • Пошук у медіатексті прихованої інформації, прихованих намірів мовця, замовчаного. • Читання медіатексту з використанням технік критичного читання. • Аналізування прочитаного / переглянутого (зокрема: визначення теми, мікротем, головної думки (ідеї), виявлення прихованої інформації). • Інтерпретація прочитаного / переглянутого. <p><i>Письмова взаємодія</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Створення плакатів чи презентацій «Інформаційна екологія» про безпечне користування соцмережами, критичне мислення. • Написання різних типів
--	--	--

<p>інформації з одного або кількох текстів (зокрема художніх текстів, медіатекстів), дотримуючись достовірності і засад академічної доброчесності, відповідно до самостійно визначеної мети [12 МОВ 2.6.1-1 П]</p> <p>організовує онлайн-взаємодію та керує процесом онлайн-взаємодії (зокрема онлайн-дискусії), зважаючи на міжкультурне різноманіття і використовуючи різні стратегії для налагодження ефективної комунікації її учасників відповідно до ситуації [12 МОВ 3.2.2-1 П]</p> <p>пояснює іншим особам ознаки небезпечного (зокрема маніпулятивного) впливу в цифровому середовищі, способи протидії такому впливу та правила дотримання безпечної поведінки в цифровому середовищі [12 МОВ 3.2.3-1 П]</p> <p>імпровізує з різними мовними засобами, зокрема з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, використовує первинні тексти (зокрема художні тексти, медіатексти) для створення вторинних текстів, що мають оцінювальний характер, з метою надання інформації [12 МОВ 4.2.1-1 П]</p> <p>аргументує застосування обраної комунікативної стратегії та її зміну відповідно до ситуації спілкування</p>		<p>коментарів до медіатексту (факт, емоція, судження).</p> <ul style="list-style-type: none"> • виправлення суперечностей чи неузгодженостей у коментарях. • Створення інфографіки «Як відрізнити правду від фейку». • складання новини у формі складного речення та добір фонові музики, яка формувала б ставлення до цієї новини. • Трансформація прочитаного тексту в мережевий (анонс на сайт; пост, телерепортаж; бліцновину). • Допис (стаття, коментар, висловлення, новина, репортаж, відео-, аудіоповідомлення) у соцмережі. • Формулювання аргументів, висновків, власних міркувань на основі інформації з почутого / переглянутого / прочитаного тексту з редагуванням. • Написання повідомлення з покликаннями на перевірені джерела. • Написання анонсу події (зустрічі, фестивалю, змагання, фільму) для розміщення в соцмережі. • Створення колективного медіапродукту. <p>Уроки творчого розвитку</p> <ul style="list-style-type: none"> • Підготовка медіатексту (репортажу, новини, анонсу) та озвучування цього тексту в імпровізованій теле-, радіостудії. • Аргументативний лист на суспільно-важливу тему з використанням покликань на авторитетні джерела, соціологічні дослідження, офіційні документи, думки експертів, з висловленням конструктивних пропозицій. • Есе про забезпечення
---	--	--

[12 МОВ 4.2.2-1 П]		<p>спадкоємності поколінь, про збереження сімейних цінностей, реліквій, про духовні цінності українського народу.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Колективне створення навчально-пізнавального відео. • Креативна, цікава інтерпретація тексту чи твору мистецтва (новий погляд на твір, нове осмислення, несподіваний зв'язок між елементами, підтекст, оригінальне прочитання контексту, емоційні й інтелектуальні реакції, приховані глибокі ідеї тощо).
<p style="text-align: center;">Ціннісні орієнтири</p> <p>Спілкування українською як підтвердження духовного становлення і культурного рівня особистості.</p> <p>Здатність до вираження національної культурної ідентичності, творчого самовираження.</p> <p>Здатність виявляти повагу та цінувати українську національну культуру, багатоманітність і мультикультурність у суспільстві;</p> <p>Формування та розвиток громадянських компетентностей на основі загальнолюдських цінностей та суспільно-державних (національних) цінностей України.</p> <p>Патріотизм, вірність «малій батьківщині», усвідомлення потреби в збереженні та примноженні духовного багатства народу.</p> <p>Розуміння ролі комунікативних умінь для успішної професійної кар'єри.</p> <p>Розпізнавання маніпулятивного спілкування та оцінювання його як небезпечного й небажаного. Готовність протистояти маніпулятивним впливам.</p> <p>Уміння відмовлятися від пропозицій, які загрожують життю і здоров'ю.</p> <p>Усвідомлення наслідків, що можуть бути спричинені непорозуміннями між рідними людьми.</p> <p>Готовність брати на себе відповідальність.</p> <p>Ощадливість, раціональне використання коштів, планування витрат, стимулювання лідерських ініціатив.</p> <p>Формування культури здорового способу життя;</p> <p>Відкритість до інновацій, готовність продукувати нові ідеї, спонукати до цього інших.</p> <p>Утвердження людської гідності, чесності, милосердя, доброти, справедливості, співпереживання, взаємоповаги і взаємодопомоги, поваги до прав і свобод людини, здатності до конструктивної взаємодії.</p> <p>Успішні люди України і світу. Секрети успіху.</p> <p>Толерантне ставлення до представників різних національностей, людей з інвалідністю.</p> <p>Виявлення інтересу до опанування культурними й мистецькими здобутками України та світу.</p>		

(105 годин на рік; 3 години на тиждень)

Очікувані результати навчання	Пропонований зміст навчального предмета	Пропоновані види навчальної діяльності
<p><i>Учень / учениця:</i> визначає різні аспекти (змістові, формальні, функціональні) повідомлення (зокрема медіатексту), враховуючи індивідуальні особливості учасників комунікації, культурно-історичний контекст і засвідчуючи повне розуміння почутого повідомлення, зокрема його деталей [12 МОВ 1.1.3-1 П] виявляє особливості змісту та форми почутого повідомлення (зокрема художнього тексту, медіатексту, множинного тексту), важливі для підтримання ефективної комунікації [12 МОВ 1.4.1-1 П] обґрунтовує, враховуючи різні погляди, ідеї та переконання, власну позицію щодо широкого кола особистісно та суспільно актуальних проблем, зокрема порушених у медіатексті [12 МОВ 1.6.1-1 П]</p>	<p>Вступ Мова як відображення картини світу. Мовлення як відображення особистості.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Дискурс як комунікативний процес і як текст. Професійний дискурс. 	<p><i>Усна взаємодія</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Наведення аргументів, прикладів на підтвердження власної позиції. • Обговорення ситуації проблемного характеру з метою прийняття рішення, пошуку висновків, розв'язання проблеми. • Перегляд та обговорення відеосюжетів, музичних кліпів тощо, пов'язаних із визначеною темою. <p><i>Робота з текстом</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Створення вторинного тексту на основі прочитаного. • Формулювання висновків, власних міркувань на основі інформації з прочитаного. • Відповіді на запитання за змістом прочитаного. • Формулювання обґрунтованих висновків на основі прочитаного. <p>Урок творчого розвитку</p> <ul style="list-style-type: none"> • Науково-практична конференція («Українська – мова вільних», «Мовні права в сучасному світі», «Українська мова у світі», «Історія українського мовознавства в особистостях»).
Основи публічного мовлення		
<p><i>Учень / учениця:</i> вільно застосовує прийоми активного слухання, аналізує вплив комунікативних перешкод на перебіг і результат</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Риторика як наука та мистецтво. Роль риторики в професійній діяльності. • Видатні оратори Давньої Греції і Давнього Риму. Ораторське мистецтво в 	<p><i>Дослідження мовлення</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Лінгвістичне експериментування. • Аналізування власного й чужого мовлення з метою виявлення «сильних» і

<p>спілкування [12 МОВ 1.1.1-1 П] визначає різні аспекти (змістові, формальні, функціональні) повідомлення (зокрема художнього тексту, медіатексту), враховуючи індивідуальні особливості учасників комунікації, культурно-історичний контекст і засвідчуючи повне розуміння почутого повідомлення, зокрема його деталей</p> <p>[12 МОВ 1.1.3-1 П] дотримується інформаційної гігієни, виявляє та розрізняє в усному повідомленні різні види маніпуляції, неправдиву інформацію і пропаганду</p> <p>[12 МОВ 1.4.2-1 П] обґрунтовує сильні та слабкі сторони позицій учасників усної комунікації з увагою до особливостей змісту і форми повідомлення, пропонує доцільні способи покращення комунікативної взаємодії</p> <p>[12 МОВ 1.5.2-1 П] обґрунтовує, враховуючи різні погляди, ідеї та переконання, власну позицію щодо широкого кола особистісно та суспільно актуальних проблем, зокрема порушених у художньому тексті, медіатексті</p> <p>[12 МОВ 1.6.1-1 П] досліджує роль вербальних та невербальних засобів у розпізнаванні емоційних реакцій співрозмовника та емоційній саморегуляції в різних ситуаціях спілкування</p> <p>[12 МОВ 1.7.1-1 П] виявляє та коментує підтекст, авторську позицію,</p>	<p>Україні.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Особистість мовця. <p>Вимоги до оратора. Мистецтво говорити перед широким загалом. Як досягти переконливості мовлення.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Мета публічного виступу (інформувати, переконати, привітати, розважити). <p>Основні жанри публічних виступів.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Промова та її види. • Етапи підготовки публічного виступу. <p>Визначення мети, аналіз аудиторії, вибір теми, складання плану, добирання матеріалу та його систематизація.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Композиція публічного виступу. Особливості побудови вступу, основної частини, закінчення. <p>Ефективні стратегії для початку виступу (цікавий факт, запитання до аудиторії, особиста історія).</p> <ul style="list-style-type: none"> • Засоби увиразнення публічного виступу (тропи, риторичні фігури). Стислість і багатослів'я ораторського мовлення. • Основи полемічної майстерності. Полемічні прийоми. Аргументація. <p>Мистецтво відповідати на запитання.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Виголошення промови. <p>Роль початкової фрази перед виступом. Прийоми встановлення і збереження контакту зі слухачами. Подолання страху й хвилювання; жести, міміка, постава, зоровий контакт, інтонація, правильне дихання під час виступу. Відкриті, риторичні та провокаційні запитання, які можна поставити аудиторії.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Самопрезентація та її роль 	<p>«слабких» сторін.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Вправи «Майстерність першої фрази», «Історія із секретом». • Добирання фактів, прикладів, коментарів для підсилення аргументації. • Вправа «Аргументи – контраргументи». • Пошук аргументів для захисту ідеї (<i>розумно поводитися з грошима, більше часу проводьте з родиною</i>). • Вправи на становлення відповідної інтонації, темпу мовлення, доцільності жестів, пауз. <p><i>Усна взаємодія</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Обговорення ймовірних тем публічних виступів: порада із життя (<i>як дешево подорожувати Україною; як ефективніше вивчати англійську мову; як обрати велосипед / смартфон / каву тощо</i>), хобі (<i>чому варто займатися легкою атлетикою, настільним тенісом тощо</i>), історія із життя, яка вас чогось навчила (<i>не гладити собак без дозволу господаря; не запізнюватися на виставу тощо</i>). • Аналіз публічних виступів відомих особистостей. • Наведення аргументів, прикладів на підтвердження власної позиції щодо змісту почутого. • Формулювання запитань для уточнення інформації. • Усне висловлення на задану тему на основі одного або кількох прослуханих текстів. • Виступ з акцентом на двох ключових ідеях. • Виступ перед аудиторією з коротким повідомленням.
---	--	--

<p>виражені в тексті (зокрема художньому тексті, медіатексті), зважаючи на національний і загальнолюдський контекст [12 МОВ 2.2.2-1 П] пояснює вплив на читача (адресата) особливостей змісту та форми (зокрема засобів художньої виразності) прочитаного тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту, множинного та/або неструктурованого тексту) у їх взаємозв'язку [12 МОВ 2.4.2-2 П] експериментує з текстом за самостійно визначеною творчою стратегією з урахуванням особливостей аудиторії (змінює стиль, жанр тощо) [12 МОВ 2.7.1-1 П] створює тексти різної жанрово-стильової належності (зокрема художні тексти, медіатексти) відповідно до індивідуальних і суспільних потреб на засадах академічної доброчесності [12 МОВ 3.1.1-1 П] представляє створені тексти (зокрема медіатексти) в різний спосіб, за потреби аргументуючи власну позицію та виявляючи творчу індивідуальність [12 МОВ 3.1.1-2 П] обґрунтовує вибір засобів вираження мовлення (зокрема засобів художньої виразності) з урахуванням комунікативної доцільності, стильових і соціокультурних норм [12 МОВ 3.1.2-1 П] усуває недоліки у власному і чужому тексті, аргументує зроблені виправлення, посиляючись на здобуті</p>	<p>у публічних виступах. Як презентувати себе через цікаву чи повчальну історію із життя.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Суперечка як вид комунікації та її різновиди. Дискусія. Диспут. Дебати. Уміння вести дискусію без агресії. • Панельна дискусія. Роль експертів та модератора. Залучення аудиторії до обговорення. 	<ul style="list-style-type: none"> • Виступ під час дискусії (підготовлений і непідготовлений) на суспільну або морально-етичну тему. • Усна креативна розповідь про суспільно актуальні події. • Створення презентації / відеозапису виступу з фокусом на невербальні елементи. • Аналіз засобів переконання в промові. • Агітаційна / інформаційна промова. • Підготовка тексту публічного виступу з мультимедійною презентацією на основі різних інформаційних джерел. <p><i>Робота з текстом</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Читання й аналіз текстів промов («Промови в історії, що змінили світ», «Промови ораторів Стародавньої Греції», «Педагогічна риторика Г. Сковороди»). • Визначення приналежності виступу до певного жанру красномовства. • Читання тексту з використанням технік критичного читання. • Аналізування прочитаного / переглянутого. • Тлумачення графічної інформації (таблиця, графік, діаграма, інфографіка тощо). • Пошук інформації за визначеними ознаками в різних джерелах, зокрема в цифровому середовищі. • Робота з текстом у цифровому середовищі, зокрема виокремлення фрагментів, поєднання інформації з кількох текстів тощо.
---	--	--

<p>знання, відповідні авторитетні наукові джерела, мовні норми, з урахуванням власних мовних уподобань [12 МОВ 3.3.2-1 П] аналізує власне і чуже мовлення, зокрема для виявлення відповідності комунікативних/стильових ознак/намірів [12 МОВ 4.1.1-1 П] визначає та аналізує функції мовних засобів у текстах різної жанрово-стильової належності для використання у власному мовленні [12 МОВ 4.1.1-3 П]</p>		<p><i>Письмова взаємодія</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Написання різних варіантів вступу до виступу: цікавий факт, особиста історія. • Збагачення тексту й речень тропами та риторичними фігурами. • Збирання необхідної інформації та допоміжного матеріалу для написання текстів різних жанрів. • Формулювання та запис тез, аргументів, висновків, власних міркувань на основі інформації з почутого / переглянутого / прочитаного тексту або медіатексту з редагуванням. • Складання письмового висловлення з дотриманням певних умов (використання тропів і фігур). <p>Уроки творчого розвитку</p> <ul style="list-style-type: none"> • Творче спілкування (представлення мистецьких робіт, зустріч із креативними людьми, з творчими особами тощо). • Театралізація (імпровізація та спілкування в заданій ситуації). • Підготовка тексту урочистої промови (уявної) під час отримання найвищої нагороди в професійній сфері діяльності та виголошення цієї промови перед однолітками з відео- або аудіофіксацією виступу. • Рольова гра «Дебати» у форматі чітко структурованого обміну думками між сторонами. • Панельна дискусія (обговорення дискусійного питання із заздалегідь визначеними експертами та модератором перед аудиторією).
--	--	---

**Актуалізація, повторення та поглиблення вивченого із синтаксису,
пунктуації та стилістики**

<p><i>Учень / учениця:</i> вільно застосовує прийоми активного слухання, аналізує вплив комунікативних перешкод на перебіг і результат спілкування [12 МОВ 1.1.1-1 П] аргументовано використовує та поєднує різні способи фіксування усного повідомлення (зокрема художнього тексту, медіатексту), дотримуючись достовірності та засад академічної доброчесності, відповідно до самостійно визначеної мети [12 МОВ 1.2.2-1 П] дотримується інформаційної гігієни, виявляє та розрізняє в усному повідомленні різні види маніпуляції, неправдиву інформацію і пропаганду [12 МОВ 1.4.2-1 П] пояснює причини виникнення розбіжностей в інтерпретації фактів, явищ, подій, зокрема підтверджуючи це результатами аналізу мовних засобів, що забезпечують формування відповідного підтексту [12 МОВ 1.4.3-1 П] обґрунтовує доречність та ефективність певної форми усного повідомлення відповідно до контексту комунікативної взаємодії, пропонуючи способи і прийоми її покращення [12 МОВ 1.5.1-1 П] досліджує роль вербальних та невербальних засобів у розпізнаванні емоційних реакцій співрозмовника та</p>	<p>Теоретичні орієнтири</p> <ul style="list-style-type: none"> • Синтаксис української мови як учення про будову речень і словосполучень. Основні одиниці синтаксису. Пунктуація як учення про систему правил уживання розділових знаків. Принципи української пунктуації. <ul style="list-style-type: none"> • Лексична і граматична сполучуваність слів у словосполученні. • Речення як основна синтаксична і комунікативна одиниця. • Типи речень. Структурно-семантичні особливості різних типів односкладних і складних речень. • Поняття про слова-речення. • Граматична основа речення. Типи присудків. • Другорядні члени речення. Види обставин за значенням. <p>Практичні орієнтири</p> <ul style="list-style-type: none"> • Лексична і граматична сполучуваність слів у словосполученні. Складні випадки синтаксичного узгодження та синтаксичного керування. • Правильне інтонування речень різних типів. • Складні випадки узгодження підмета і присудка. Тире між підметом і присудком. • Складні випадки визначення другорядних членів речення. • Особливості вживання в мовленні узгоджених і неузгоджених означень, 	<p><i>Дослідження мовлення</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Розпізнавання типів речень, членів речення. • Аналіз стилістичних можливостей речень різних типів. • Редагування речень і текстів, що містять граматичні помилки. • виправлення пунктуаційних помилок. • Редагування власного й чужого тексту, зокрема аналізування та вдосконалення змісту написаного, доповнення окремих його частин. • Обґрунтування вживання речень різних типів і розділових знаків. • Записування речень під диктування з наступним аналізуванням ужитих розділових знаків. • Мовознавчий експеримент (заміна синтаксичних одиниць). • Складання речень різних типів. • Перебудова та синонімічна заміна речень. • Конструювання речень за схемами. • Порівняльний аналіз кількох текстів за визначеними ознаками. • Визначення мети вживання та стилістичних можливостей синтаксичних засобів у текстах. • Спостереження за тим, як знаки пунктуації керують інтонацією і навіпаки. • Добирання заголовків до публіцистичних текстів (медіатекстів) у формі речень різних типів. • Використання обставин
--	--	---

<p>емоційній саморегуляції в різних ситуаціях спілкування [12 МОВ 1.7.1-1 П] визначає зв'язок між елементами змісту, структури та мовним оформленням текстів (зокрема художніх текстів, медіатекстів) різних стилів за самостійно визначеними критеріями, аргументує обрані критерії [12 МОВ 2.2.3-1-1 П] використовує, зокрема адаптує, подану в тексті або кількох текстах інформацію в умовах іншого контексту [12 МОВ 2.2.4-1 П] самостійно визначає критерії оцінювання прочитаного тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту) і можливості використання інформації з одного чи кількох джерел для досягнення особистісно і суспільно значущих цілей [12 МОВ 2.4.1-1 П] аргументовано використовує та поєднує різні способи фіксування інформації з одного або кількох текстів (зокрема художніх текстів, медіатекстів), дотримуючись достовірності і засад академічної доброчесності, відповідно до самостійно визначеної мети [12 МОВ 2.6.1-1 П] експериментує з текстом за самостійно визначеною творчою стратегією з урахуванням особливостей аудиторії (змінює стиль, жанр, рід тощо) [12 МОВ 2.7.1-1 П] створює тексти різної жанрово-стильової належності (зокрема художні тексти, медіатексти) відповідно до</p>	<p>прикладок, обставин різних видів за значенням.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Логічний наголос і порядок слів у реченні як засоби підвищення точності і виразності мовлення. Інверсія. • Порівняльний зворот та його виражальні можливості. • Синонімія односкладних і двоскладних речень. Виражальні можливості односкладних речень у різних стилях мовлення. • Неповне речення. Тире в неповному реченні. • Уживання однорідних членів речення для точного, логічного викладу думок, класифікації предметів чи явищ, виділення суттєвих ознак. Типові логічні й граматичні помилки, пов'язані з уживанням однорідних членів речення. • Кома між однорідними членами речення; двокрапка і тире в реченнях з однорідними членами та узагальнювальними словами. • Використання звертань у мовленні. Поняття про вокативні речення. • Роль у мовленні вставних слів (сполучень слів, речень) різних груп за значенням. Уживання та виражальні можливості вставних слів (сполучень слів, речень) у різних стилях мовлення. • Відокремлені члени речення. Використання речень із відокремленими членами в мовленні. Синонімія простих речень із відокремленими членами та без них. • Виділення відокремлених членів речення в усному 	<p>часу й місця для зв'язку речень у розповідних та описових текстах.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Усунення логічних і граматичних помилок у реченнях з однорідними членами. • Побудова речень із сполучниками <i>не лише... а й, як... так і</i>. • Пошук цитат, відновлення «перекручених» цитат, визначення авторів цитат. • Пояснення значення фразеологізмів (прислів'їв, приказок, крилатих висловів), які за будовою є складними реченнями. • Складання і виконання тестових завдань. • Мальований скрайбінг, малюнкові схеми на тему «Пунктуація». • Інтерактивні стратегії (квест, турнір, вільний запис асоціацій, складання списків дивних ідей, «карти знань», вікторини тощо). <p><i>Усна взаємодія</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Аудіювання з наступним тестуванням на основі почутого та обговоренням про стилістичну роль речень різних типів. • Усне повідомлення про відому й нову інформацію в почутому. • Створення подкасту. • Усний переказ почутого тексту. • Обговорення прочитаного або переглянутого тексту (усне висловлення / відповіді на запитання). • Усний коментар спортивного змагання з використанням простих ускладнених речень. • Усний опис (картини, природи тощо), усна розповідь про події.
--	---	---

<p>індивідуальних і суспільних потреб на засадах академічної доброчесності [12 МОВ 3.1.1-1 П] представляє створені тексти (зокрема художні тексти, медіатексти) в різний спосіб, за потреби аргументуючи власну позицію та виявляючи творчу індивідуальність [12 МОВ 3.1.1-2 П] обґрунтовує вибір синтаксичних засобів вираження мовлення (зокрема засобів художньої виразності) з урахуванням комунікативної доцільності, стильових і соціокультурних норм [12 МОВ 3.1.2-1-3 П] організовує онлайн-взаємодію та керує процесом онлайн-взаємодії (зокрема онлайн-дискусії), зважаючи на міжкультурне різноманіття і використовуючи різні стратегії для налагодження ефективної комунікації її учасників відповідно до ситуації [12 МОВ 3.2.2-1 П] пояснює іншим особам ознаки небезпечного (зокрема маніпулятивного) впливу в цифровому середовищі, способи протидії такому впливу та правила дотримання безпечної поведінки в цифровому середовищі [12 МОВ 3.2.3-1 П] визначає вплив виявлених помилок, зокрема пунктуаційних, стилістичних, граматичних, на функціональність тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту, множинного та/або неструктурованого тексту)</p>	<p>мовленні та на письмі.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Синтаксичні помилки, пов'язані з уживанням відокремлених членів речення (<i>практично</i>). • Використання складних речень у мовленні, їхні виражальні можливості в різних стилях мовлення. • Складнопідрядні речення з підрядними означальними й прості з дієприкметниковими зворотами; складнопідрядні речення з підрядними обставинними й прості з дієприслівниковими зворотами. • Розділові знаки між частинами складних речень. • Логічні помилки в складних реченнях. • Способи передачі чужого мовлення. Розділові знаки для оформлення прямої мови. Заміна речення з прямою мовою на речення з непрямою мовою. • Цитата. Особливості й способи цитування. Розділові знаки для оформлення цитат. • Окремі засоби пунктуації (<i>оглядово</i>): три крапки, або крапки (...); дужки круглі, квадратні, кутові; лапки зовнішні і внутрішні («лапки-ялинки» і «лапки-лапки»); скісна риска (/). <p style="text-align: center;">Стилістика</p> <ul style="list-style-type: none"> • Зображувально-виражальні засоби синтаксису (синтаксичний паралелізм, риторичні питання та звертання, повторювані сполучники) 	<ul style="list-style-type: none"> • Презентація новинного контенту. • Складання усного висловлення відповідно до ситуації спілкування з використанням речень різних типів. • Усна характеристика почутого діалогу з погляду основних правил спілкування. • Усне висловлення відповідно до визначеної ситуації спілкування. • Самопрезентація / усний виступ «Розкажи про себе». • Усне висловлення з метою пояснення свого емоційного стану, який викликаний почутим, або з метою зіставлення почутого з власним досвідом. • Колективне виконання проекту. <p><i>Робота з текстом</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Сприймання письмового тексту (читання мовчки тексту, аналіз прочитаного та виконання завдань за змістом, у т. ч. завдання на перетворення інформації з однієї форми в іншу – схема, таблиця, графік). • Створення коміксу, схем, інтелект-карт, діаграм тощо на основі прочитаного. • Тлумачення графічної інформації (таблиця, графік, діаграма, інфографіка тощо). • Робота з деформованим текстом, зокрема відновлення структури тексту. • Удосконалення вмінь стисло формулювати теми й мікротеми усних і письмових висловлювань у формі словосполучень. • Виписування з тексту речень різних типів. • Добирання цитат певної
	<ul style="list-style-type: none"> • Особливості електронної петиції. • Заява (з додатками). 	<ul style="list-style-type: none"> • Добирання цитат певної

<p>[12 МОВ 3.3.1-1-3 П] усуває недоліки у власному і чужому тексті, аргументує зроблені виправлення, посилаючись на здобуті знання, відповідні авторитетні наукові джерела, мовні норми, з урахуванням власних мовних уподобань</p> <p>[12 МОВ 3.3.2-1 П] аналізує власне і чуже мовлення, зокрема для виявлення відповідності комунікативних/стильових ознак/намірів</p> <p>[12 МОВ 4.1.1-1 П] визначає та аналізує функції мовних засобів, зокрема синтаксичних, у текстах різної жанрово-стильової належності для використання у власному мовленні</p> <p>[12 МОВ 4.1.1-3-3 П] аналізує тексти різної жанрово-стильової належності, зокрема з урахуванням історичного та прагматичного аспектів</p> <p>[12 МОВ 4.1.2-2 П] імпровізує з різними мовними засобами, зокрема з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, використовує первинні тексти (зокрема художні тексти, медіатексти) для створення вторинних текстів, що мають оцінювальний характер, з метою надання інформації</p> <p>[12 МОВ 4.2.1-1 П]</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Резюме. • Нарис про видатну особистість, відомого земляка, знаного митця тощо. 	<p>тематики.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Визначення функцій мовних засобів у текстах різної жанрово-стильової належності для використання у власному мовленні. • Тестування із закритою та відкритою формою завдань на основі прочитаного тексту. • Робота з текстом у цифровому середовищі, зокрема виокремлення фрагментів, поєднання інформації з кількох текстів тощо. <p><i>Письмова взаємодія</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Створення і редагування дописів, коментарів. • Виписування з тексту цитат, зокрема словосполучень, що є ключовими, речень, що передають основну думку прочитаного або почутого тексту тощо. • Складання новини у формі складного речення та добір фонові музики, яка формувала б ставлення до цієї новини (наприклад, складання новини з 2–3 складних речень, яка була б за змістом нейтральна і не мала агресивного чи тривожного підтексту; зачитування новини). • Виклад тексту за допомогою запитань і відповідей. • Гра «Копірайтер». Створення слоганів і постів у соцмережах, описів товарів та сценаріїв для відеороликів. • Записування речень під диктування з наступним аналізуванням та виправленням пунктуаційних помилок.
--	---	--

		<ul style="list-style-type: none"> • Складання та оформлення на письмі висловлення з дотриманням певних умов до побудови (використання певних синтаксичних конструкцій тощо). • Написання відгуку про концерт (виставу, фільм, пісню тощо), тексту-поради (кулінарний рецепт, ремонт квартири, велосипеда) з використанням односкладних речень. • Написання тексту-опису (автомобіля, квартири, одягу тощо) з використанням простих ускладнених речень. • Експериментування з мовними засобами. • Створення повідомлення (новини одним рядком) у формі складнопідрядних речень із підрядними частинами різних видів. • Експериментування з текстом (створення власного / колективного тексту на основі прочитаного, переглянутого, почутого). • Написання есе («Подія, яка змінила все», «Сила допомоги»). <p>Уроки творчого розвитку</p> <ul style="list-style-type: none"> • Письмовий нарис про людину – видатного представника певної професії (ученого, винахідника, конструктора). • Письмовий переказ тексту (докладний, вибірковий, стислий, із творчим завданням). • Написання електронної петиції. • Підготовка та усна презентація програми заходу (події), сценарію розважального заходу, плану роботи з використанням інфографіки.
--	--	---

		<ul style="list-style-type: none"> • Письмове есе в публіцистичному стилі («Коли людина стає дорослою?», «У чому полягає сенс життя?», «Що робить мене щасливим / щасливою»). • Усний виступ перед аудиторією (підготовлений і непідготовлений) з презентацією суспільно важливої ідеї або на морально-етичну тему. • Дослідницький проект (генерування ідей). • Творча прогулянка (виїзна студія, діалоги чи дискусії просто неба, візит, екскурсія тощо). • Імпровізація (спонтанні дії, відповіді, діалоги чи твори).
Лінгвістика тексту		
<p><i>Учень / учениця:</i> аргументовано використовує та поєднує різні способи фіксування усного повідомлення (зокрема художнього тексту, медіатексту), дотримуючись достовірності та засад академічної доброчесності, відповідно до самостійно визначеної мети [12 МОВ 1.2.2-1 П] виявляє особливості змісту та форми почутого повідомлення (зокрема художнього тексту, медіатексту, множинного тексту), важливі для підтримання ефективної комунікації [12 МОВ 1.4.1-1 П] обґрунтовує доречність та ефективність певної форми усного повідомлення відповідно до контексту комунікативної взаємодії, пропонуючи способи і прийоми її покращення</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Текст як продукт мовленнєвої діяльності. Ознаки тексту (цілісність, зв'язність, членованість, змістовність, завершеність). Закономірності побудови тексту. Гіпертекст. • Інтерпретація тексту. Підтекстова інформація. Вторинні тексти. • Різновиди текстів за характером побудови («Я»-текст, «ТІ»-текст, «ВІН» / «ВОНА»-текст). • Види та засоби зв'язку речень у тексті. • Логічний аналіз тексту (дослідження тексту для виявлення його основної думки, структури та логічних зв'язків між частинами, усунення суперечностей і помилок). • Функції тексту в різних комунікативних ситуаціях і соціальних контекстах. Естетичний і прагматичний потенціал тексту. 	<p><i>Дослідження мовлення</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Визначення видів і засобів зв'язку речень у тексті. • Визначення особливостей структури, стилю, типу мовлення та мовних засобів тексту. • Обґрунтування зв'язку між елементами змісту, структури та мовним оформленням текстів. • Перевірка тексту щодо порушення мовних норм (орфографічних, лексичних, граматичних) за допомогою онлайн-редакторів та онлайн-словників. <p><i>Усна взаємодія</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Обговорення прочитаного або переглянутого (усне висловлення / відповіді на запитання). • Усна характеристика особливостей форми усного повідомлення (стильові, жанрові, естетичні та мовні особливості).

<p>[12 МОВ 1.5.1-1 П] виявляє та коментує підтекст, авторську позицію, виражені в тексті (зокрема художньому тексті, медіатексті), зважаючи на національний і загальнолюдський контекст</p> <p>[12 МОВ 2.2.2-1 П] визначає зв'язок між елементами змісту, структури та мовним оформленням текстів (зокрема художніх текстів, медіатекстів) різних стилів, родів, жанрів, напрямів, течій, епох, національних культур за самостійно визначеними критеріями, аргументує обрані критерії</p> <p>[12 МОВ 2.2.3-1 П] використовує, зокрема адаптує, подану в тексті або кількох текстах інформацію в умовах іншого контексту</p> <p>[12 МОВ 2.2.4-1 П] коментує естетичну та мистецьку цінність прочитаного тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту) в культурно-історичному контексті, наводить аргументи для підтвердження наданих коментарів, зокрема посиляючись на авторитетні наукові джерела</p> <p>[12 МОВ 2.3.1-1 П] самостійно визначає критерії оцінювання прочитаного тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту) і можливості використання інформації з одного чи кількох джерел для досягнення особистісно і суспільно значущих цілей</p> <p>[12 МОВ 2.4.1-1 П] аналізує тексти різної жанрово-стильової належності, зокрема з урахуванням історичного та</p>	<ul style="list-style-type: none"> Аналіз тексту на лексичному, морфологічному, синтаксичному рівнях. Загальні правила стильового оформлення тексту (шрифт, абзац, міжрядковий інтервал, заголовки, підзаголовки тощо). Рубрикація тексту. Трансформація тексту: заміна лексики, перебудова чи перефразування речень, узагальнення або конкретизація думки, добирання підзаголовків, візуалізація тощо. 	<ul style="list-style-type: none"> Аудіювання з наступним обговоренням (усна відповідь на запитання за змістом почутого, обговорення в парі змісту почутого, мікродискусія в групі за змістом почутого). Унаочнення та візуалізація почутого. <p><i>Робота з текстом</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Інформаційна переробка текстів різних стилів і жанрів мовлення. Лінгвістичний аналіз текстів. Виявлення логічних помилок у тексті. Експериментування з текстом (створення власного / колективного тексту на основі прочитаного). Робота з деформованим текстом, зокрема відновлення структури тексту. Тлумачення графічної інформації (таблиця, графік, діаграма, інфографіка тощо). Порівняльний аналіз кількох текстів за визначеними ознаками. Читання тексту з маркуванням. Читання тексту з виокремленням ключової тези автора. Багаторазове уважне прочитання тексту, формулювання аналітичних запитань, дослідження мовних і стилістичних засобів. Поділ тексту на абзаци. Поділ тексту на логічні частини та добирання підзаголовків, рубрик. <p><i>Письмова взаємодія</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Редагування тексту, зокрема аналізування й
<ul style="list-style-type: none"> Мотиваційний лист. Зміст, структура, стилістика, форма. Аргументація в мотиваційному листі. Ефект емоційності, креативності, образності, невимушеності. 		

<p>прагматичного аспектів [12 МОВ 4.1.2-2 П] визначає естетичний і прагматичний потенціал прочитаного тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту, множинного та/або неструктурованого тексту), зважаючи на особливості його змісту та форми у їх взаємозв'язку [12 МОВ 2.4.2-1 П] експериментує з текстом за самостійно визначеною творчою стратегією з урахуванням особливостей аудиторії (змінює стиль, жанр, рід тощо) [12 МОВ 2.7.1-1 П] створює тексти різної жанрово-стильової належності (зокрема художні тексти, медіатексти) відповідно до індивідуальних і суспільних потреб на засадах академічної доброчесності [12 МОВ 3.1.1-1 П] усуває недоліки у власному і чужому тексті, аргументує зроблені виправлення, посиляючись на здобуті знання, відповідні авторитетні наукові джерела, мовні норми, з урахуванням власних мовних уподобань [12 МОВ 3.3.2-1 П] визначає та аналізує функції мовних засобів у текстах різної жанрово-стильової належності для використання у власному мовленні [12 МОВ 4.1.1-3 П] аналізує тексти різної жанрово-стильової належності, зокрема з урахуванням історичного та прагматичного аспектів [12 МОВ 4.1.2-2 П]</p>		<p>удосконалення змісту написаного, виправлення помилок різних типів, допущених у тексті.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Створення письмових текстів на основі графічної інформації. • Створення й оформлення тексту в презентації, зокрема з використанням цифрових інструментів. • Рецензування та редагування. • Добирання аргументів для мотиваційного листа. • Зіставлення двох мотиваційних листів (запропонованого зразка і власного). <p>Уроки творчого розвитку</p> <ul style="list-style-type: none"> • Спільне створення тексту. • Креативна, цікава інтерпретація тексту чи твору мистецтва (новий погляд на твір, нове осмислення, несподіваний зв'язок між елементами, підтекст, оригінальне прочитання контексту, емоційні й інтелектуальні реакції, приховані глибокі ідеї тощо). • Написання мотиваційного листа. • Усний діалог з елементами міркування («За що варто цінувати людину», «Мої життєві пріоритети»).
---	--	--

Ціннісні орієнтири

Усвідомлення необхідності мовної освіти. Прагнення використовувати українську мову в усіх сферах життя.

Бажання та потреба в накопиченні, збереженні й передачі родинних і національних звичаїв, традицій, обрядів, цінностей.

Шанування духовних цінностей народу, повага до національних символів, розуміння внеску українців у світову історію та культуру.

Відкритість до пізнання різних культур через мови.

Зацікавленість світовими культурними набутками, повага до розмаїття культурного вираження різних народів.

Прагнення поглиблювати уявлення про цілісну наукову картину світу для суспільнотехнологічного розвитку.

Успішна діяльність у технологічному швидкозмінному середовищі.

Становлення вільної особистості, підтримка самостійності, підприємливості, ініціативності, впевненості в собі.

Знаходження способів розв'язання суспільно важливих питань.

Виявлення активності в різних сферах життєдіяльності, уміння працювати в команді.

Рішучість і сміливість у висловлюванні своєї думки, готовність аргументувати власну позицію в різноманітних життєвих ситуаціях, максимальна толерантність у висловлюваннях і поведінці.

Критичне оцінювання відповідності своїх вчинків загальнолюдським моральним нормам.

Тактовність, уміння уникати конфліктів.

Цінування внутрішньої краси людини, її праці, досягнень, здобутків.

Здоров'я як загальнолюдська цінність, бережне ставлення до власного здоров'я

Дотримання правил природоохоронної поведінки, ощадного використання природних ресурсів.

Здатність ефективно використовувати різні фінансові навички, раціонально витратити власні кошти.

Сприйняття освіти, навчальних досягнень як цінностей, усвідомлення потреби вчитися з метою самовдосконалення та самореалізації.

Духовна спадкоємність героїв української історії та сучасних звитяжців.

Готовність до дієвого виконання громадянського і конституційного обов'язку із захисту національних інтересів, державної незалежності і територіальної цілісності України.

Прикінцева частина

Реалізація програми навчального предмета «Українська мова» ґрунтується на компетентнісному підході, який передбачає використання активних методів навчання та відповідних видів навчальної діяльності. Перелік таких видів навчальної діяльності та їхня відповідність загальним результатам навчання ґрунтовно представлено в методичному посібнику «Мовно-літературна освітня галузь: як оцінювати в НУШ» (редакційна колегія: Горошкіна О., Демків О., Кисіль І., Лінкевич Л., Панченков А., Старагіна І., Сітькова І., Терещенко В.). У кожному із чотирьох розділів цього посібника («Усна взаємодія», «Робота з текстом», «Письмова взаємодія», «Дослідження мовлення») наведено критерії оцінювання певної групи результатів, які слугують основою для вироблення

критеріїв оцінювання певного завдання. На відміну від традиційних методичних рекомендацій, у путівнику поєднано теоретичні засади з практичними інструментами, запропоновано переліки видів навчальної діяльності, які безпосередньо спрямовані на формування та оцінювання результатів навчання, надано зразки підсумкових робіт із детальними схемами та критеріями оцінювання. Це дасть змогу педагогам легко адаптувати такі роботи до власних потреб або надихне створювати аналогічні завдання.

Основними видами оцінювання результатів навчання є формувальне, поточне та підсумкове (тематичне, семестрове, річне).

Досягнення визначених модельною програмою очікуваних результатів значною мірою залежать від ефективної педагогічної взаємодії вчителя та здобувачів освіти, основними параметрами якої є взаємоприйняття, підтримка, довіра.

Доцільно застосовувати різні методи навчання, як-от: інтерактивні (дискусії, дебати, мозковий штурм, робота в малих групах, рольові ігри); проблемно-пошукові (аналіз проблемних ситуацій, пошук аргументів і контраргументів, розв'язання творчих завдань); методи критичного мислення (аналіз та оцінка інформації, виявлення маніпуляцій, формулювання обґрунтованих висновків); практичні (написання коментарів, есе, листів, рецензій, підготовка виступів, редагування текстів) тощо. Інтерактивні методи навчання в поєднанні з класичними утворюють ідеальну основу для вивчення української мови в профільній школі.

Одним із провідних методів є бесіда (евристична, репродуктивна, узагальнювальна, аналітико-синтетична, контрольна-корекційна). Перед початком бесіди важливо актуалізувати опорні знання учнів / учениць, тобто створити з уже відомого той ґрунт, на якому під час бесіди можуть «вирости» і формуватися в певній системі нові знання.

Суть евристичної бесіди полягає в тому, що педагог уміло сформульованими запитаннями скеровує учнів / учениць на формування нових понять, висновків на основі раніше набутих знань. Цей метод цінний у тому разі, якщо вчитель за допомогою правильно дібраних запитань і правильного ведення всієї бесіди вміє залучити учнівство до активної роботи. З дидактичного погляду найефективнішою є педагогічна ситуація, у якій учні / учениці самі формулюють запитання та беруть активну участь у вирішенні проблеми. Вищий рівень евристичної бесіди — дискусія, під час якої здобувачі освіти вчаться сперечатися, доводити, аргументувати, обстоювати свою думку, поважати думки інших, адекватно оцінювати себе. Ефективну дискусію характеризує розмаїття думок, бажання відшукати найбільш прийнятний варіант розв'язання дидактичної проблеми й активна участь у ній співрозмовників.

Порівняно з бесідою дискусія створює сприятливіші умови для активізації здобувачів освіти та впливу на їхню творчу уяву. Дискусія вимагає не простої відповіді на запитання, а навпаки — обґрунтованого, емоційно забарвленого та змістовного варіанта розв'язання дидактичної проблеми. Вона викликає сильні

емоційні почуття, формує навички колективної роботи й уміння вислухати позиції інших. Педагог повинен поступово вчити умінню обґрунтовано дискутувати, наводити вагомі аргументи на захист своєї позиції, розмірковувати принципово, щиро, невимушено, поважати опонента та його погляди.

Актуальним залишається метод спостереження, адже важливо, щоб старшокласники здобували знання не тільки з книг, а й безпосередньо із життя. Спостереження — це складна діяльність, що виражається в єдності сприймань і мислення. Здобувачі освіти ніби стають експериментаторами, вони аналізують процес, втручаються в нього, змінюють, щоб краще його пізнати. Спостереження на уроках української мови сприяє виробленню пошукових здібностей, здатності до самостійного аналізу. Важливим елементом у застосуванні цього методу є лінгвістичний експеримент (перевірка умов функціонування мовного елемента, меж можливого застосування, оптимальних варіантів використання). Спостереження в навчальному процесі може виконувати як демонстраційно-ілюстративну функцію (є засобом закріплення раніше засвоєних знань, умінь, навичок), так і дослідницьку (є засобом здобуття нових знань). Методика організації спостереження потребує послідовного використання його елементів: інструктаж учителя про мету, завдання і методику спостереження (повторення або вивчення навчального матеріалу); фіксація результатів спостереження; аналіз результатів спостереження, використовуючи прийоми порівняння та зіставлення; узагальнення та формулювання висновків.

Для ефективності навчально-виховного процесу необхідно вміло використовувати методи стимулювання та мотивації здобувачів освіти: створення ситуацій зацікавленості (використання пізнавальних ігор, дотепних гумористичних оповідок, перегляд подкастів та коротких відео, формулювання запитів для ШІ, розігрування діалогів); створення відчуття успіху в навчанні; опора на життєвий досвід тощо.

Обов'язковим складником вивчення української мови в профільній школі має бути дослідницька діяльність та виконання індивідуальних чи колективних проєктів. Це допомагає закласти міцні основи мовної і загальнокультурної підготовки, ураховувати індивідуальні особливості. Дослідницькі завдання спонукають учнівство виявляти проблеми, з'ясовувати, уточнювати інформацію за допомогою запитань, формулювати припущення, висувати гіпотези, практично їх перевіряти та обґрунтовувати, планувати навчальну діяльність, шукати, аналізувати й синтезувати інформацію, формулювати висновки.

Лінгвістичні експерименти передбачають виконання різних дій, наприклад: зміну форми слова, трансформацію синтаксичної конструкції (вилучення з неї одних елементів і включення інших), конструювання з простих елементів складних і навпаки тощо. Під час виконання колективного проєкту учні / учениці вчаться співпрацювати одне з одним, обґрунтовувати переваги взаємодії під час спільної діяльності, планувати власну та групову роботу,

підтримувати учасників групи, допомагати іншим і заохочувати їх до досягнення спільної мети.

Головним джерелом інформації, засобом формування комунікативної, мовної та соціокультурної компетентностей, а також системи цінностей, як і раніше, був і залишається текст. Програма навчального предмета «Українська мова» передбачає роботу з текстами різних стилів і різного походження: публіцистичними, художніми, науковими, медійними, цифровими, візуальними тощо.

Робота з публіцистичним, науковим чи художнім текстом має такі етапи: визначення ознак тексту, особливостей його структури, мовних засобів, які сприяють реалізації комунікативної мети; часткова зміна тексту, зіставлення наявних мовних засобів і синонімічних до них із висновком про доцільність чи недоцільність авторського вибору (спостереження над особливостями індивідуального стилю на рівні лексичних, фразеологічних засобів), пропуск окремих компонентів для з'ясування їхньої змістової та стилістичної ваги (аналіз стилістичних відтінків синонімів, антонімів, їх умотивований відбір у тексті). Завершальним етапом роботи може стати створення власного тексту – відтворення змісту окремих фрагментів, введення додаткової мікротемі, підпорядкованої основній темі, використання інших аргументів, створення тексту подібного призначення тощо.

Використовуючи на уроці медійні тексти, доцільно пропонувати такі завдання: 1) поставити запитання і відповісти на запитання за змістом; підтвердити свою думку фактами, уривками з медіатексту; 2) пов'язати зміст медіатексту із життєвими ситуаціями; доповнити викладену в ньому інформацію власними прикладами; інтерпретувати медіатекст; визначити комунікативну мету / цільову аудиторію медіатексту; визначити новизну медіатексту щодо тексту з підручника; дібрати до тексту підручника тематично споріднені медіатексти, що містять нову інформацію; використати актуальну інформацію з медіатексту для збагачення / оновлення змісту тексту підручника; 3) проаналізувати мовне оформлення медіатексту; створити висловлювання за текстом підручника з використанням нової інформації з медіатексту; трансформувати текст підручника в мережевий (аналітичну статтю до журналу; анонс на сайт; телерепортаж; бліцновину); узяти участь у дискусії, використовуючи інформацію / аргументацію з медіатексту; 4) надати коментарі в соцмережі щодо дискусійного питання; підготувати мережеву публікацію з мовної теми за матеріалами підручника й електронних джерел; підготувати доповідь (реферат, виступ) на основі медіатекстів тощо.

Учитель має мотивувати учнівство створювати спільні медіапродукти, що передбачає колективний вибір теми, концепції, визначення шляхів практичної реалізації проєкту; писати якісні стислі повідомлення, пости; монтувати короткі відео, фотоколажі з коментарями; обговорювати власні та чийсь медіапроєкти.

Важливо використовувати цифрові ресурси (онлайн-словники, навчальні платформи, інтерактивні вправи, медіаконтент) як інструменти підвищення мотивації здобувачів освіти.